

Materiały szkoleniowe z tematu pn.

„ANALIZA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH”

Program szkolenia

„ANALIZA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH”

09:45 – 10:00 Rejestracja uczestników (kawa, herbata, woda, soki, słodki poczęstunek).

10:00 – 10.10 Pretest.

10.10 – 10.30 Wprowadzenie: cele szkolenia, oczekiwania uczestników.

10:30 – 12:00 Szkolenie.

- Cel sprawozdania finansowego – dyskusja moderowana.
- Elementy sprawozdania finansowego – mini wykład.
- Sporządzenie bilansu – analiza studium przypadku nr 1.
- Podsumowanie trenera.

12:00 – 12:15 Przerwa kawowa (kawa, herbata, woda, soki, słodki poczęstunek).

12:15 – 14:00 Szkolenie.

- Przychody i koszty w ujęciu bilansowym – mini wykład.
- Przychody i koszty w ujęciu podatkowym – dyskusja moderowana.
- Rozróżnienie ujęcia kosztów i przychodów w prawie bilansowym i podatkowym – analiza studium przypadku nr 2.
- Różnice przejściowe a różnice trwałe – dyskusja.
- Pojęcie podatku odroczonego – wprowadzenie trenera.
- Podsumowanie trenera.

14:00 - 15:00 Przerwa obiadowa.

15:00 - 17:00 Szkolenie.

- Aktywa i rezerwy na podatek odroczonego – mini wykład.
- Określanie różnic trwałych i przejściowych oraz ich wpływ na sprawozdanie – analiza studium przypadku nr 3.
- Podatek VAT w sprawozdaniu finansowym – mini wykład.
- Podstawa opodatkowania VAT a rachunek zysków i strat - dyskusja.
- Prezentacja podatku VAT w sprawozdaniu - Analiza studium przypadku nr 4.
- Podsumowanie trenera, wykonanie posttestu, wybór najlepszych praktyk, zakończenie szkolenia.

Skrypt

„Analiza sprawozdań finansowych”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

SPIS TREŚCI:

1.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH.....	3
A.	CEL SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH	3
B.	ELEMENTY SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO.....	5
C.	CECHY JAKOŚCIOWE I ZAŁOŻENIA KONCEPCYJNE SPORZĄDZANIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	10
D.	CHARAKTERYSTYKA POZYCJI BILANSU	11
2.	UJĘCIE PRZYCHODÓW W PRAWIE BILANSOWYM I PODATKOWYM.....	19
A.	PRZYCHODY W UJĘCIU BILANSOWYM.....	20
B.	PRZYCHODY W UJĘCIU PODATKOWYM.....	21
3.	UJĘCIE KOSZTÓW W PRAWIE BILANSOWYM I PODATKOWYM	22
A.	KOSZTY W UJĘCIU BILANSOWYM.....	23
B.	KOSZTY W UJĘCIU PODATKOWYM	24
4.	PODATEK ODROZCZONY	30
5.	PODATEK VAT W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM.....	41
A.	RÓŻNICE PRZEJŚCIOWE I TRWAŁE	32
B.	AKTYWO I REZERWA Z TYTUŁU ODROZCZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO.....	35
6.	PODATEK VAT W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM.....	43
7.	BIBLIOGRAFIA	43
8.	LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA	44
9.	ZAŁĄCZNIKI	45
A.	BILANS	45
B.	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT W WARIANCIE PORÓWNAWCZYM	48
C.	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT W WARIANCIE KALKULACYJNYM.....	49

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

Sprawozdanie finansowe jest ukoronowaniem wszystkich prac wykonywanych w ramach księgowości. W sposób zagregowany pokazuje najważniejsze kategorie przychodów i kosztów, a także pozycje majątku spółki oraz źródła jego finansowania. Sprawozdanie finansowe to podstawowy dokument, na podstawie którego użytkownicy zewnętrzni i wewnętrzni podejmują decyzje. Umiejętność interpretacji tego dokumentu jest fundamentem podejmowania samodzielnych decyzji, nieopartych wyłącznie na rekomendacjach analityków. Ten fakt ma istotny wpływ na wymagania stawiane rachunkowości. Świadczy także o wysokiej randze sprawozdawczości finansowej we współczesnej gospodarce.

Rachunkowość jest jednym z głównych systemów informacyjnych posiadanych przez jednostki. W ostatnich latach doceniono szeroko rozumianą księgowość jako źródło informacji o jednostce.

A. CEL SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

Sprawozdanie finansowe – wieńczące proces pomiaru, dokumentacji, wyceny i rejestracji zdarzeń w ramach rachunkowości – ma na celu przedstawienie wiernego, rzetelnego i transparentnego obrazu sytuacji majątkowej, finansowej i dochodowej jednostki.

Cele zarządu i właścicieli jednostek gospodarczych mogą być różne, podobnie jak oczekiwania informacyjne adresatów sprawozdania finansowego – inwestorów, pracowników, wierzycieli itp. Dlatego też sprawozdanie finansowe musi być sporządzane w jednoznacznie i ściśle określony sposób. Sprawozdawczość należy przy tym rozpatrywać w dwóch aspektach:

- **w ujęciu dynamicznym** – kiedy stanowi część rachunkowości i rozumie się ją jako proces ciągłego przetwarzania danych w ramach rachunkowości w odpowiednie pozycje o różnych przekrojach charakteryzujących wyniki i sytuację przedsiębiorstwa;
- **w ujęciu statycznym** – gdy rozumie się ją jako zbiór zestawień sporządzanych jednorazowo lub okresowo, przekazywanych w formie wypełnionych formularzy, zgodnie z oczekiwaniami odbiorcy lub przepisami prawa.

Ogólne zasady sporządzania sprawozdania finansowego zostały określone w ustawie o rachunkowości¹, a rozwiązania – wybrane spośród dopuszczalnych możliwości – w polityce rachunkowości jednostki. Polityka rachunkowości określa pomiar składników majątkowych i ich prezentację, ma wpływ na kształt i jakość sprawozdania finansowego, zasady rachunkowości oraz definicje podstawowych kategorii finansowych. W myśl art. 4 ust. 1 ustawy o rachunkowości każda jednostka prowadząca księgi handlowe została zobligowana do stworzenia i przestrzegania polityki rachunkowości (zasad rachunkowości).

Informacje przedstawiane w sprawozdaniu finansowym powinny cechować się sprawdzalnością, neutralnością i przewagą treści nad formą. Ich trafność oznacza zdolność wpływania na podejmowane decyzje ekonomiczne. Jeżeli nie zawierają istotnych błędów i zniekształceń oraz są zgodne z rzeczywistością, można je uznać za wiarygodne. W celu zapewnienia porównywalności w czasie jednostka powinna stosować w kolejnych latach tę samą strukturę prezentacji sprawozdania finansowego, a także jednakowe metody wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego. Ustawa o rachunkowości pozwala na wprowadzenie zmian w polityce rachunkowości, gdy taki wymóg nakładają przepisy prawa (ustawa o rachunkowości, dyrektywy unijne, krajowe standardy rachunkowości lub inne rozporządzenia) bądź kierownik jednostki² – w celu zapewnienia lepszego odzwierciedlenia danych transakcji w sprawozdaniu finansowym.

Celem sprawozdania finansowego jest dostarczenie informacji na temat sytuacji finansowej, efektywności finansowej i przepływów pieniężnych. Informacje te są użyteczne dla szerokiego kręgu użytkowników w procesie podejmowania decyzji gospodarczych. Z tak sformułowanego celu wynika, że sprawozdania mają dostarczać adresatom użytecznych informacji – warunek ten jest spełniony, jeśli sprawozdanie ma odpowiednie cechy jakościowe (zostaną one omówione w dalszej części opracowania). Należy zwrócić uwagę na to, iż podstawą sporządzenia sprawozdania

¹ Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (Tekst jednolity – Dz.U. z 2013 r., poz. 330 i poz. 613).

² Kierownikiem jednostki jest osoba lub organ, która/y zgodnie z obowiązującym prawem – statutem, umową spółki – jest uprawniona/y do zarządzania jednostką, z wyłączeniem pełnomocników ustanowionych przez spółkę. W przypadku spółki cywilnej i jawnej za kierownika jednostki uważa się wspólników prowadzących sprawę spółki, w spółce partnerskiej – wspólników prowadzących sprawę spółki albo zarząd, w spółce komandytowej i komandytowo-akcyjnej – komplementariuszy prowadzących sprawę spółki. Za kierownika jednostki uważa się także likwidatora, syndyka lub zarządcę ustanowionego w postępowaniu upadłościowym, jeśli prowadzi on przedsiębiorstwo upadłe.

finansowego są księgi rachunkowe, wewnątrznie uzgodnione oraz zachowujące ciągłość formalną i rachunkową. Stany poszczególnych pozycji aktywów i pasywów wynikające z ksiąg rachunkowych muszą być okresowo sprawdzane poprzez inwentaryzację, w efekcie której dane są doprowadzane do stanu rzeczywistego.

B. ELEMENTY SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Z przepisów art. 45 ust. 1 ustawy o rachunkowości wynika, że sprawozdanie finansowe sporządza się na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych, czyli m.in. na dzień kończący rok obrotowy, przy zastosowaniu odpowiednich zasad wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego określonych w ustawie.

Roczne sprawozdanie finansowe sporządza się na dzień kończący rok obrotowy³, czyli najczęściej na dzień kończący rok kalendarzowy lub inny okres trwający 12 kolejnych pełnych miesięcy kalendarzowych. W jednostkach, w których rok obrotowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym, dniem bilansowym jest 31 grudnia każdego roku.

Struktura sprawozdania finansowego zależy od znaczenia danego podmiotu w środowisku gospodarczym. Każde sprawozdanie powinno zawierać informacje o zakresie i stopniu szczegółowości ustalonych w ustawie o rachunkowości. **Sprawozdanie sporządza się według zakresu informacyjnego określonego w załącznikach do ustawy o rachunkowości.** Zadaniem kierownika jednostki jest zapewnienie sporządzenia sprawozdania finansowego nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia bilansowego i przedstawienia go właściwym organom, zgodnie z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy.

W myśl art. 45 ust. 2 ustawy o rachunkowości **sprawozdanie finansowe składa się z:**

- **bilansu;**
- **rachunku zysków i strat;**
- **informacji dodatkowej**, obejmującej wprowadzenie do sprawozdania finansowego oraz dodatkowe informacje i objaśnienia.

³ Rok obrotowy jest ustalony w umowie lub statucie jednostki, na której/którego podstawie ta jednostka powstała.

Sprawozdania finansowe jednostek zobowiązanych do ich corocznego badania obejmują ponadto **zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym** oraz **rachunek przepływów pieniężnych** (art. 45 ust. 3 ustawy o rachunkowości).

Jednostki, których roczne sprawozdanie finansowe podlega badaniu i ogłaszaniu, nie mogą stosować uproszczeń dopuszczalnych w przypadku jednostek niepodlegających obowiązkowemu badaniu, a mianowicie:

- nie mogą dokonywać kwalifikacji umów leasingowych wyłącznie według zasad określonych w przepisach podatkowych;
- nie mogą zrezygnować z ustalania aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego, tzn. jeśli są podatnikami podatku dochodowego, muszą tworzyć aktywa i rezerwy (art. 37 ust. 10 ustawy o rachunkowości);
- nie mogą wyceniać instrumentów finansowych tylko zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o rachunkowości;
- nie mogą zrezygnować z ustalania normalnego poziomu wykorzystania zdolności produkcyjnych (art. 28 ust. 4a ustawy o rachunkowości).

Możliwe jest wykazywanie danych liczbowych w zaokrągleniu do tysiący złotych, jeżeli nie powoduje to zniekształcenia danych. Dane liczbowe powinny być wykazywane z tą samą szczegółowością we wszystkich elementach sprawozdania.

Wprowadzenie do sprawozdania finansowego

Częścią składową sprawozdania finansowego, pozwalającą na zrozumienie polityki rachunkowości stosowanej przez sprawozdawcę, jest **informacja dodatkowa**, która w 2002 roku została podzielona na dwie części:

- **wprowadzenie do sprawozdania finansowego;**
- **dodatkowe informacje i objaśnienia.**

Wprowadzenie do sprawozdania finansowego zawiera krótką informację o jednostce, opis przyjętych zasad, czyli polityki rachunkowości – w tym metod wyceny i sporządzania sprawozdania finansowego w zakresie, w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru oraz przyczyn i skutków ich ewentualnych zmian w stosunku do roku poprzedzającego – a także deklarację kierownictwa o zdolności jednostki do kontynuowania działalności.

Zakres informacyjny wprowadzenia do sprawozdania określa załącznik nr 1 znowelizowanej ustawy o rachunkowości. Treść załącznika dowodzi, że ustawodawca nie narzuca obligatoryjnego wzoru sporządzania obu części informacji dodatkowej, lecz jedynie określa minimum informacji, które należy w nich podać. Minimum to obejmuje w szczególności takie dane, jak: nazwa (firma) i siedziba, podstawowy przedmiot działalności jednostki, wskazanie właściwego sądu lub innego organu prowadzącego rejestr. W danych identyfikujących jednostkę, w tym jej formę prawną, wskazane byłoby również uwzględnienie informacji o wchodzących w skład jednostki oddziałach lub zakładach wpisanych do rejestru sądowego (zarówno sporządzających samodzielne sprawozdania finansowe, jak i niesporządzających takich sprawozdań), a także – z uwagi na możliwość stosowania uproszczeń w zakresie sprawozdawczości – informacji o istnieniu bądź braku corocznego obowiązku poddania sprawozdania finansowego badaniu przez biegłego rewidenta. Należy również wskazać czas trwania działalności jednostki – jeżeli jest ograniczony. Gdy w akcie założycielskim (np. umowie, statucie) nie ograniczono czasu trwania jednostki, pozycja ta jest we wprowadzeniu pomijana lub można zamieścić następującą informację: „Czas trwania działalności spółki jest nieograniczony”.

Do elementów obowiązkowych należy wskazanie okresu objętego sprawozdaniem finansowym. Jeżeli rok obrotowy jest równy kalendarzowemu, to wystarczy informacja o tym, że jest to sprawozdanie finansowe za dany rok obrotowy. W przeciwnym razie należy określić okres objęty sprawozdaniem finansowym, np. od 1 czerwca 2011 r. do 31 maja 2012 r. Określenie roku obrotowego jest istotne m.in. w przypadku przekształcenia jednostki i wówczas, gdy jednostka rozpoczęła działalność w drugiej połowie przyjętego roku obrotowego. Może ona bowiem, zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 9 ustawy o rachunkowości, połączyć księgi rachunkowe i sprawozdanie finansowe za ten okres z księgami rachunkowymi i sprawozdaniem finansowym za rok następny. Jeżeli okres, którego dotyczą dane porównawcze, różni się od okresu objętego sprawozdaniem, konieczne jest uwzględnienie tego faktu we wprowadzeniu.

Jeżeli w skład jednostki wchodzi wewnętrzne jednostki organizacyjne sporządzające samodzielnie sprawozdanie finansowe (np. oddziały, zakłady), należy wskazać, że sprawozdanie zawiera dane łączne. W takim przypadku sprawozdanie finansowe jest sumą sprawozdań centrali i oddziałów po wyłączeniu aktywów i funduszy wydzielonych,

wzajemnych należności i zobowiązań, przychodów i kosztów z tytułu operacji dokonywanych w ramach jednostki.

Określa się również, czy sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej w dającej się przewidzieć przyszłości oraz czy nie istnieją okoliczności wskazujące na zagrożenie dla kontynuowania działalności. Wypełnienie tej pozycji wymaga od kierownictwa jednostki wnikliwej analizy sytuacji gospodarczej i finansowej otoczenia związanego z funkcjonowaniem jednostki, tj. tego, czy nie nastąpiła lub też nie nastąpi w najbliższym czasie utrata rynków zbytu oraz czy nie istnieje potencjalne zagrożenie bankructwa dostawców dóbr i usług, bez których kontynuowanie działalności nie jest możliwe.

Przy stosowaniu przyjętych przez jednostkę zasad (polityki) rachunkowości zakłada się, że jednostka będzie w dającej się przewidzieć przyszłości kontynuowała działalność w niezmnieszonej istotnie zakresie i nie zostanie postawiona w stan likwidacji lub upadłości, chyba że jest to niezgodne ze stanem faktycznym lub prawnym. Aby ustalić zdolność jednostki do kontynuowania działalności, kierownik jednostki uwzględnia wszystkie informacje dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego dotyczące dającej się przewidzieć przyszłości, obejmującej okres nie krótszy niż jeden rok od dnia bilansowego (art. 5 ust. 2 ustawy o rachunkowości).

Oświadczenie o kontynuacji działalności – zgodne ze stanem faktycznym lub prawnym – zwalnia jednostkę z określonych w art. 29 oraz art. 36 ust. 3 ustawy o rachunkowości obowiązków w zakresie:

- wyceny aktywów i pasywów według cen sprzedaży netto, nie wyższych od cen figurujących w księgach rachunkowych;
- utworzenia rezerwy na przewidywane dodatkowe koszty i straty spowodowane zaniechaniem lub utratą zdolności do kontynuowania działalności;
- połączenia kapitałów (funduszy) własnych w jeden kapitał (fundusz) podstawowy.

W przypadku braku założenia o kontynuowaniu działalności, jednostka musi zastosować się – w zakresie wyceny aktywów – do wymogów art. 29 ustawy o rachunkowości, a sporządzone przez nią sprawozdanie finansowe nie podlega obowiązkowi badania i ogłoszenia w trybie art. 64 tej ustawy.

Jednostka zobowiązana jest do omówienia przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, w tym metod wyceny aktywów i pasywów (także amortyzacji), pomiaru wyniku

finansowego oraz sposobu sporządzenia sprawozdania finansowego w zakresie, w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru.

Przyjęte **zasady (polityka) rachunkowości** to wybrane i stosowane przez jednostkę rozwiązania dopuszczone w ustawie o rachunkowości, w tym te określone w MSR, zapewniające wymaganą jakość sprawozdań finansowych (art. 3 ust. 1 pkt 11 ustawy o rachunkowości). Przepisy art. 5 ust. 1 ww. ustawy zobowiązują jednostki do stosowania przyjętych zasad (polityki) rachunkowości w sposób ciągły, do jednakowego grupowania operacji gospodarczych w kolejnych latach obrotowych, do wyceniania aktywów i pasywów (w tym także dokonywania odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych) oraz ustalania wyniku finansowego i sporządzania sprawozdań finansowych w taki sposób, aby wynikające z nich informacje za kolejne lata były **porównywalne**. Przyjęte przez jednostkę zasady powinny uwzględniać omówione wyżej założenia dotyczące kontynuowania działalności jednostki.

W ramach przyjętych zasad (polityki) rachunkowości możliwe jest stosowanie różnych uproszczeń, jeżeli nie wywiera to negatywnego wpływu na realizację obowiązku rzetelnego i prawidłowego przedstawienia przez jednostkę jej sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego.

W tej pozycji wprowadzenia wyjaśnia się m.in.:

- przyjęte zasady dokonywania odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych od środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (zastosowane metody, przyjęte stawki);
- przyjęte zasady wyceny inwestycji w nieruchomości i prawa, aktywów finansowych oraz zapasów;
- zasady dokonywania odpisów aktualizujących wartość aktywów;
- zasady, według których ujmowane są przychody i koszty wykonania niezakończonych usług, w tym budowlanej, objętej umową o okresie realizacji krótszym niż 6 miesięcy, wykonanej na dzień bilansowy w istotnym zakresie;
- metody prowadzenia ewidencji szczegółowej rzeczowych składników aktywów obrotowych oraz wyceny ich stanu końcowego;
- metody ustalania kosztu wytworzenia produktów.

Jeżeli jednostka zmieniła w bieżącym roku przyjęte zasady rachunkowości, to celowe jest wskazanie, na czym te zmiany polegają i czym są uwarunkowane.

Informacja dodatkowa

Istnienie informacji dodatkowej jako nieodłącznej części sprawozdania finansowego wynika z potrzeby spełnienia jednej z cech jakościowych sprawozdania finansowego – **zrozumiałości**. Dodatkowe informacje i wyjaśnienia to opis, który uzupełnia inne składowe sprawozdania. Prezentuje się w nim zmiany reguł i ich skutki, objaśnia pozycje sprawozdania oraz ujawnia wielkości i transakcje, które z różnych przyczyn nie zostały ujęte w bilansie bądź rachunku wyników. Informacja dodatkowa nabiera szczególnego znaczenia w związku z zasadami wyższości treści nad formą, wiernego obrazu oraz istotności.

Ustawa podaje bogaty zestaw danych i traktuje go jako katalog otwarty. Sprawozdanie w postaci informacji dodatkowej powinno zostać sporządzone w formie zarówno opisu, jak i zestawień liczbowych.

C. CECHY JAKOŚCIOWE I ZAŁOŻENIA KONCEPCYJNE SPORZĄDZANIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Z celu sprawozdania finansowego wynika konieczność dostarczenia adresatom użytecznych informacji. Aby informacje mogły zostać uznane za użyteczne, muszą spełniać cztery podstawowe **cechy jakościowe**:

- **zrozumiałość** – sprawozdania finansowe muszą być łatwe do zrozumienia dla użytkowników, przy założeniu, że użytkownicy mają wystarczającą wiedzę z zakresu biznesu, działalności gospodarczej i rachunkowości oraz wykazują chęć uważnego zapoznania się z prezentowanymi informacjami;
- **przydatność** – informacje zawarte w sprawozdaniu wpływają na decyzje gospodarcze użytkowników, pomagają im ocenić przeszłe, teraźniejsze i przyszłe zdarzenia albo potwierdzają bądź korygują poprzednie oceny. Na przydatność informacji ma także wpływ charakter oraz istotność informacji;
- **wiarygodność** – jest ona zapewnieniem, że informacje nie zawierają istotnych błędów i są bezstronne, a użytkownicy mogą być pewni, że sprawozdanie wiernie odzwierciedla to, co powinno odzwierciedlać. Z tą cechą wiążą się ściśle kwestie wiernego obrazu, przewagi treści nad formą, neutralności, zasady ostrożnej wyceny i kompletności;

- **porównywalność** – daje ona możliwość porównywania sprawozdań finansowych różnych jednostek.

Osiągnięcie powyższych cech jakościowych nie okazuje się w praktyce prostym zadaniem, tym bardziej że istnieją zasadnicze ograniczenia w postaci:

- **terminowości** (aktualność osiągamy nawet kosztem pogorszenia wiarygodności);
- **wyważenie korzyści i kosztów** – korzyści z posiadanych informacji powinny przewyższać koszty ich dostarczenia.

D. CHARAKTERYSTYKA POZYCJI BILANSU

Od pewnego czasu obserwuje się nowe tendencje w tzw. „kreatywnej księgowości”. Głównym celem jej stosowania jest przedstawienie korzystnego wizerunku jednostki poprzez zawyżenie zysku finansowego. Do powyższej sytuacji dochodzi często pod wpływem nacisku ze strony akcjonariuszy oraz menadżerów wyższego szczebla, którzy otrzymują premie od wypracowanego zysku finansowego, a także właścicieli – pragnących otrzymać wysokie dywidendy, a w przypadku sprzedaży jednostki zaprezentować ją jako atrakcyjną i przynoszącą zyski.

Innym powodem poprawiania wyników jednostki jest kredytowanie: im lepsze wyniki zostaną zaprezentowane, tym wyższe finansowanie może otrzymać jednostka. Sprawozdania są modyfikowane głównie poprzez zawyżanie przychodów i zaniżanie kosztów. Innymi technikami są: tworzenie nowych podmiotów oraz rozbudowana polityka tworzenia rezerw.

Rozpoznanie kreatywnej księgowości nie jest proste, istnieją jednak sygnały, które mogą wskazywać na taką działalność. Należy do nich zaliczyć:

- pogarszającą się jakość sprawozdań finansowych – błędy rachunkowe, brak szczegółowych komentarzy i opisów;
- skąpe informacje opisowe i tabelaryczne w sprawozdaniu finansowym;
- przesadnie optymistyczne sprawozdanie zarządu, zmierzające do przekonania inwestorów o potencjalnym wzroście;
- transakcje z jednostkami powiązаныmi o znacznych wartościach, które nie mają uzasadnienia biznesowego;
- złożoną strukturę przedsiębiorstwa – zwłaszcza kapitałową/właścicielską;
- wielość umów trudnych do uzasadnienia;

- znaczące transakcje pod koniec okresu sprawozdawczego.

Majątek trwały stanowią składniki majątkowe o długotrwałym okresie użytkowania oraz składniki majątkowe związane z jednostką. Składniki majątkowe długotrwanie użytkowane w procesie gospodarczym jednostki zużywają się stopniowo, stopniowo tracąc przydatność i wartość. Chodzi tu o najbardziej powszechną grupę składników majątku trwałego, czyli **rzeczowy majątek trwały** (zwany też **środkami trwałymi**). W jego skład wchodzi: grunty, budynki i budowle, urządzenia techniczne i maszyny, środki transportu oraz inne środki trwałe. Do rzeczowego majątku trwałego zaliczane są także środki trwałe w budowie, czyli przyszłe środki trwałe nieoddane jeszcze do użytkowania, wymagające np. montażu. Oprócz rzeczowego majątku trwałego do aktywów trwałych należą także nierzeczowe składniki o długotrwałym użytkowaniu, czyli nabyte prawa majątkowe oraz wartości niematerialne, takie jak licencje, zakupione patenty i znaki towarowe – nazywane **wartościami niematerialnymi i prawnymi**.

Prawidłowe zaklasyfikowanie majątku rzeczowego do aktywów trwałych i obrotowych ma znaczenie z punktu widzenia podatku dochodowego. Środki trwałe będą bowiem stopniowo obciążały wynik finansowy jednostki, podczas gdy np. wyposażenie będzie obciążać wynik w konkretnym okresie. Nie każda pozycja środków trwałych podlega amortyzacji. Ponadto amortyzacja bilansowa nie musi być równa amortyzacji podatkowej. W sprawozdaniu wykazywana jest wartość księgową środków trwałych, a zatem uwzględnia się amortyzację księgową oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Odpisy amortyzacyjne wynikające z tabel zamieszczonych w informacji podsumowującej nie będą zgodne z wykazaną amortyzacją jako kosztem podatkowym, jeśli jednostka stosuje odmienne stawki amortyzacji bilansowej i podatkowej. Na różnicę pomiędzy stawkami amortyzacyjnymi jednostka utworzy rezerwę lub aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego. W celu poprawy wyniku finansowego jednostki bardzo często klasyfikują wyposażenie jako środki trwałe, aby rozliczać je w czasie, nie zaś jednorazowo ujmować w kosztach. Zaliczki na poczet środków trwałych pozwalają na odliczenie kwot podatku VAT od faktur zaliczkowych i zatrzymanie kosztu wynikającego z późniejszej faktury rozliczeniowej aż do momentu, który jednostka uzna za dogodny na rozpoczęcie amortyzacji środka trwałego. Klasyfikacja majątku trwałego do środków trwałych pozwala na rozłożenie kosztów w czasie przy pełnym odliczeniu podatku VAT. W ten sposób jednostki uciekają od zniżania wyniku finansowego.

Częstym błędem popełnianym przez jednostki jest amortyzowanie już nieczynnych środków trwałych. Z obawy przed jednorazowym wpisaniem w koszty dużych kwot, jakie powstałyby w wyniku uznania środka trwałego za nieprzydatny czy w wyniku likwidacji, jednostki decydują się na dalszą amortyzację. Zgodnie z prawem, zarówno podatkowym, jak i bilansowym, taka sytuacja jest niedopuszczalna, ale w praktyce występująca bardzo często. Jedynym źródłem informacji na temat tego, czy amortyzacji podlegają faktyczne użytkowane i istniejące środki trwałe, jest bieżąca inwentaryzacja.

Środki trwałe przeznaczone do sprzedaży – takie jak grunty, budynki czy maszyny produkcyjne – są wykazywane w bilansie w inwestycjach krótkoterminowych. Mogą być amortyzowane, o ile do dnia sprzedaży są wykorzystywane w działalności gospodarczej.

Należy zwrócić uwagę na to, czy dany środek, np. nieruchomości, nie został sprzedany, a następnie odkupiony. Różnica między wartością sprzedaży a wartością zakupu będzie stanowiła przychód do opodatkowania. Natomiast odkupienie tej samej nieruchomości spowoduje wykazanie środka trwałego w budowie, a następnie środka trwałego – i jego ponowną długą amortyzację.

Majątek trwały stanowią także **inwestycje długoterminowe**, w skład których wchodzi przede wszystkim **trwały majątek finansowy**. Są to wolne zasoby pieniężne długotrwale ulokowane w innych jednostkach w celu uzyskania określonych korzyści – np. nabyte udziały/akcje, nabyte papiery wartościowe bądź pożyczki udzielone innym jednostkom.

Sposobem na unikanie płacenia podatków jest tworzenie nowych jednostek powiązanych. Ważną pozycją bilansu, na którą powinno się zwrócić uwagę, są zatem inwestycje długotrwałe, a wśród nich – udziały/akcje. Jeśli jednostka posiada jednostki powiązane, mogą one generować koszty dla spółki matki, które nie mają faktycznego pokrycia czy uzasadnienia biznesowego. Często dochodzi przykładowo do wniesienia aportu, sprzedaży wypracowanej bazy danych, bazy klientów, która dla spółki nabywającej może stanowić wartość niematerialną i prawną. Warto wspomnieć, iż taka baza – wypracowana w trakcie tworzenia przedsiębiorstwa – powinna być wyceniana rynkowo. Ponieważ na rynku nie ma takich transakcji i uznaje się je za jedyne w swoim rodzaju, kwota, na jaką zostaną wycenione, jest trudna do podważenia. W przypadku sprzedaży jedna spółka musi zapłacić i podatek dochodowy, i podatek VAT od sprzedaży, zaś druga spółka odliczy sobie jednorazowo podatek VAT, ale gdy zaliczy bazę do wartości niematerialnych

i prawnych, będzie aktywowała koszty przez np. 5 lat. Można tutaj wykorzystać także konstrukcję leasingu takiej bazy danych. Spowoduje to powstanie w jednej spółce przychodów rozłożonych w czasie, a w drugiej – kosztów w wysokości zapłaconych rat leasingowych. Tym samym spółki będą „przerzucały” między sobą wypracowane zyski.

Do majątku długotrwałego zaliczamy także **należności długoterminowe** wynikające z długoterminowych umów i kontraktów.

Na majątek jednostki oprócz majątku trwałego składa się także **majątek obrotowy** w postaci rzeczowej, finansowej oraz należności. Do majątku obrotowego zaliczane są zasoby, które w przypadku zasobów rzeczowych są przeznaczone do zbycia lub zużycia w okresie do 1 roku lub w ciągu normalnego cyklu produkcyjnego właściwego dla danego rodzaju działalności. W przypadku zasobów finansowych są one przeznaczone do obrotu lub pozostają w dyspozycji jednostki w okresie do 1 roku. Tylko dla środków pieniężnych nie występują żadne ograniczenia czasowe.

Do **rzeczowego majątku obrotowego** zalicza się także **zapasy**, które ze względu na przeznaczenie w danej jednostce gospodarczej dzieli się na: materiały, półprodukty i produkty w toku, produkty gotowe, towary.

Materiały są nabywane w celu zużycia na własne potrzeby jednostki. Na ogół zużywa się je jednorazowo w danym cyklu gospodarczym, dlatego muszą być zastępowane nowymi. Ta grupa jest charakterystyczna dla jednostek wytwórczych. Wyodrębnia się w niej materiały podstawowe (surowce), materiały pomocnicze, paliwo, opakowania. **Półprodukty i produkty w toku** to niezakończone na dany moment wyroby własnej produkcji oraz niezakończone jeszcze usługi. **Produkty gotowe** to zakończone produkty i usługi wykonane we własnym zakresie i przeznaczone do sprzedaży innym jednostkom. Ta grupa zapasów występuje wyłącznie w jednostkach produkcyjnych. **Towary** to rzeczowe składniki majątku obrotowego nabyte w celu dalszej odsprzedaży w stanie nieprzetworzonym. Kwalifikacja danego składnika zapasów do określonej grupy jest możliwa jedynie w ramach konkretnej jednostki. Ten sam składnik dla jednej jednostki może być bowiem materiałem, a dla drugiej – towarem.

Prawidłowa klasyfikacja zapasów będzie miała wpływ na koszty produkcji. Jest ona bardzo ważna zwłaszcza w procesie kalkulacji kosztów produkcji. Metody wyceny zapasów mają wpływ na koszt własny sprzedaży, a w konsekwencji – na wynik finansowy jednostki. Może się zdarzyć, iż wybrana metoda wyceny zapasów magazynowych

w połączeniu z sytuacją gospodarczą kraju doprowadzi do nadmiernego obciążenia wyniku finansowego jednostki lub wręcz przeciwnie – do zbyt niskiego obciążenia wyniku. Metoda FIFO zastosowana w sytuacji nadmiernej inflacji może doprowadzić do zaniżenia kosztów sprzedawanych produktów, a w konsekwencji – do zawyżenia wyniku finansowego.

W celu uniknięcia obciążenia wyniku finansowego w pozycji tej często wykazuje się zapasy, które powinny być zutilizowane ze względu na przekroczenie terminów ważności czy uszkodzenia. Częstą praktyką jest także przetrzymywanie towarów i materiałów zgłoszonych dostawcy do reklamacji. Błędem służb księgowych jest brak tworzenia odpisów na towary wolno rotujące – z tego powodu wykazywany wynik finansowy jednostki zostaje zawyżony. Jednostki tworzące rezerwy na utylizację towarów, zgłoszone reklamacje czy wolno rotujące towary/materiały/wyroby gotowe zaniżają wynik finansowy. Rezerwy są uznawane przez prawo podatkowe za niepodatkowe, zatem nie mają przełożenia na wynik podatkowy jednostki.

W tej pozycji wykazywane są także zaliczki na poczet przyszłych dostaw. Zaliczki te stanowią podstawę odliczenia naliczonego podatku VAT, jednak nie są ujmowane w kalkulacji podatku dochodowego.

Do majątku obrotowego zalicza się także **należności krótkoterminowe**. Należności to inaczej środki pieniężne w rozrachunkach. Są to środki pieniężne od innych podmiotów należne jednostce z tytułu dostaw i usług, jeśli moment sprzedaży nie pokrywa się z momentem otrzymania zapłaty. Należności są wykazywane w bilansie w wartości możliwej do uzyskania, a zatem wraz z odpisami je aktualizującymi.

Częstym błędem popełnianym przez jednostki jest kompensowanie należności i zobowiązań bez tytułów prawnych do tego typu transakcji. W skład majątku obrotowego wchodzi także **inwestycje krótkoterminowe** w postaci krótkoterminowych aktywów finansowych i innych inwestycji. Do **krótkoterminowych aktywów finansowych** należą udziały w innych jednostkach, papiery wartościowe, udzielone pożyczki, a także środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych oraz inne środki pieniężne. **Środki pieniężne** to posiadane przez jednostkę pieniądze krajowe i zagraniczne oraz międzynarodowe jednostki rozrachunkowe. Do środków pieniężnych zalicza się także czeki i weksle obce płatne w krótkich terminach (do 3 miesięcy).

Szczególną uwagę należy zwrócić na pozycję „udzielone pożyczki”. Często zawierane są bowiem umowy niezawierające oprocentowania pożyczki lub o oprocentowaniu dużo niższym od rynkowego. Błędem najczęściej popełnianym przez służby księgowe jest brak wyceny bilansowej pożyczki i zaksięgowanie odsetek należnych dopiero w momencie ich spłaty. Pożyczki udzielane przez spółki winny podlegać PCC, tymczasem jednostki coraz częściej wystawiają faktury VAT ze stawką zwolnioną na kwotę odsetek, mimo iż usługi finansowe nie wchodzą w zakres ich działalności. Zdarza się także, że zapomina się o wystawianiu takich faktur, w związku z czym pożyczkobiorca nie płaci podatku od czynności cywilnoprawnych, a pożyczkodawca nie wykazuje kwoty odsetek w podatku VAT.

Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe są wrażliwą pozycją bilansu, jeśli chodzi o analizę pod kątem podatkowym. Koszty zakwalifikowane bilansowo jako rozliczane w czasie mogą być podatkowo rozliczane jednorazowo. Powoduje to duże rozbieżności pomiędzy wyceną bilansową a podatkową. Koszty związane z opłatą wstępną od leasingu jeszcze kilka lat temu były rozliczane w czasie – zarówno bilansowo, jak i podatkowo. Obecnie zaś podatkowo są zaliczane jednorazowo w koszty, a bilansowo – najczęściej nadal rozliczane w czasie. Podobnie jest w przypadku opłat administracyjnych, które podatkowo obciążają koszty w momencie ich poniesienia, ale bilansowo są rozliczane w czasie. Jednostka może odliczyć kwotę podatku VAT, obciążyć koszty podatkowe w miesiącu poniesienia, ale bilansowo koszty są rozliczane w czasie, co przekłada się na mały niski wynik podatkowy i zawyżony wynik bilansowy.

Ogół majątku jednostki – zarówno w postaci majątku trwałego, jak i obrotowego – nosi w rachunkowości miano **aktywów. Składniki majątkowe to zasoby pozostające do dyspozycji danej jednostki i przez nią kontrolowane. Stanowią one rezultat działań gospodarczych prowadzonych w przeszłości. Dzięki nim jednostka może uzyskać określone korzyści w przyszłości.**

Zestawienie wartości posiadanych zasobów według omówionej klasyfikacji rodzajowej nie pozwoli na ocenę sytuacji finansowej danej jednostki. Ocena ta możliwa jest wówczas, gdy zestawienie zasobów uzupełnione zostanie zestawieniem źródeł ich finansowania. Źródła finansowania wskazują, kto i na jakich warunkach wyposażył jednostkę w zasoby o określonej wartości; czy zrobił to na cały okres jej istnienia (są to kapitały własne, stanowiące równowartość wkładu wspólników), czy na określony czas (są to zobowiązania stanowiące zadłużenie jednostki wobec innych jednostek).

Zasoby są pokryciem dla kapitałów, a kapitały – źródłem finansowania zasobów.

Kapitał (fundusz) własny odzwierciedla udział finansowy właścicieli w danej jednostce. Inaczej mówiąc, są to prawa podmiotowe właścicieli do majątku jednostki, określone przez kwotę kapitału własnego. **Kapitału własnego** nie da się określić w postaci rzeczowej zasobów; tym samym nie da się go przypisać bezpośrednio do posiadanych przez jednostkę konkretnych składników majątkowych. Ma on charakter wyłącznie wartościowy. Kapitał własny ma z zasady charakter bezterminowy, co oznacza, że nie ma określonego terminu wymagalności. Wycofanie udziałów przez właścicieli (nie licząc zmiany właścicieli) następuje definitywnie w momencie likwidacji jednostki.

Na kapitał własny składają się następujące pozycje: kapitał bezpośrednio wniesiony i kapitał pochodzący z zatrzymanych zysków. **Kapitał bezpośrednio wniesiony** przez właścicieli jednostki jest traktowany jako **kapitał podstawowy**, różnie nazywany w zależności od formy organizacyjno-prawnej jednostki. **Kapitał pochodzący z zatrzymanych zysków** występuje w postaci kapitału zapasowego i rezerwowego oraz niepodzielonego zysku z lat ubiegłych i roku bieżącego. **Zysk** wypracowany podlega podziałowi w celu ewentualnego zasilenia kapitału zapasowego (rezerwowego), wypłaty dywidend itp. Kapitał własny jest zasadniczym źródłem finansowania zasobów służących działalności jednostki. Dla wierzycieli jednostki stanowi natomiast zabezpieczenie przed niewypłacalnością. Kapitał własny nosi różne nazwy w zależności od formy organizacyjno-prawnej jednostki. W spółkach akcyjnych i spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością kapitał podstawowy nazywamy kapitałem zakładowym, natomiast w przedsiębiorstwach państwowych – funduszem założycielskim. Kapitał zapasowy i kapitał rezerwy występują w spółkach akcyjnych i spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, fundusz przedsiębiorstwa – w przedsiębiorstwach państwowych, zaś fundusz zasobowy – w spółdzielniach.

Jeśli kapitały własne nie wystarczają do sfinansowania zasobów służących działalności gospodarczej, jednostka wykorzystuje kapitały obce. **Kapitały obce** wykazywane w rachunkowości w danym momencie to aktualne zobowiązania jednostki wynikające z przeszłych zdarzeń gospodarczych. Kapitały obce stanowią źródło finansowania zasobów majątkowych. Zwrot kapitałów obcych spowoduje w przyszłości zmniejszenie kapitałów, z drugiej strony jednak powinien nastąpić wzrost wypracowanego zysku, a tym samym wzrost majątku.

W zależności od osoby wierzyciela w ramach kapitałów obcych rozróżniamy:

- kredyty bankowe, czyli zobowiązania wobec banków z tytułu uzyskanych kredytów;
- pożyczki, czyli zobowiązania z tytułu środków pieniężnych otrzymanych czasowo od jednostek innych niż banki;
- zobowiązania handlowe, czyli zobowiązania wobec dostawców dóbr i usług, jeśli występuje rozbieżność w czasie między otrzymaniem tych dóbr a przekazaniem za nie środków pieniężnych;
- inne zobowiązania, np. z tytułu podatków, ceł, wynagrodzeń pracowników itp.

W pasywach bilansu w pozycji „rezerwy na zobowiązania” prezentowane są rezerwy z tytułu podatku odroczonego, rezerwy na świadczenia dla pracowników, takie jak rezerwy emerytalne, urlopowe czy premie dla pracowników (np. roczne), oraz rezerwy na zobowiązania z tytułu napraw gwarancyjnych. W przyszłych okresach te rezerwy – w całości lub częściowo – będą stanowiły koszty podatkowe jednostki.

Metodą ingerencji w wynik finansowy jednostki jest tworzenie wysokich rezerw w jednym okresie i systematyczne ich rozwiązywanie w latach kolejnych. W ten sposób wzrost wyniku finansowego będzie przyczyniał się do wypłaty wyższych dywidend.

Inną wrażliwą podatkowo pozycją bilansu są rozliczenia międzyokresowe wykazywane po stronie pasywów. Ujęte tutaj przychody przyszłych okresów winny być rozliczone w podatku dochodowym w okresach przyszłych, natomiast podatek VAT jest rozliczany w miesiącu wystawienia faktury dokumentującej przyszłą transakcję. W tej pozycji wykazywane są także otrzymane dotacje, które miesięcznie odpisuje się w przychody niepodatkowe w wysokości amortyzacji środków trwałych w części dotowanej. W tej pozycji powinno się wykazać na koniec okresu sprawozdawczego wszystkie transakcje, które zostały zafakturowane, ale nie stanowią przychodu w myśl ustawy o podatku dochodowym. Transakcje te zależą głównie od warunków dostawy. Mamy z nimi do czynienia np. wówczas, gdy towar wyjechał już z magazynu, ale nie dotarł do klienta, a ryzyko nadal jest po stronie sprzedającego. W przyszłym okresie te transakcje winny być wykazane w rachunku podatkowym. Zaklasyfikowanie sprzedaży jako dokonanej, mimo że faktycznie jeszcze do niej doszło, spowoduje zaniżenie zapasów wykazywanych w bilansie, a także zawiżenie kosztów sprzedanych towarów i materiałów oraz zawiżenie przychodów ze sprzedaży. Transakcja ta wpłynie na zbyt wczesne wykazanie transakcji w podatku dochodowym.

Ogół źródeł finansowania składników majątkowych w danej jednostce nazywa się w rachunkowości **pasywami**.

Pojęcie aktywów i pasywów odnosi się do tego samego majątku jednostki, na który patrzymy z dwóch różnych punktów widzenia (rzecowego i finansowego), dlatego zasoby i kapitały można przedstawić jako tożsamość:

$$\text{suma aktywów} = \text{suma pasywów}$$

$$\text{aktywa trwale} + \text{aktywa obrotowe} = \text{kapitały własne} + \text{kapitały obce}$$

Powyższe tożsamości to podstawowe równania rachunkowości, zwane równaniami bilansowymi, wyrażające tzw. równowagę bilansową. W celu przedstawienia na koniec okresu sprawozdawczego w odpowiednio uszczegółowionej postaci majątku jednostki i źródeł jego sfinansowania sporządza się bilans. Do jego budowy wykorzystuje się metodę bilansową, według której majątek jest przedstawiany w dwóch przekrojach – jako aktywa i pasywa, czyli zasoby i źródła ich finansowania.

Bilanse jednostek różnią się w zależności od ich formy prawnej, a także od charakteru działalności. Forma prawna narzuca zróżnicowane struktury kapitału (funduszu) własnego, a charakter działalności powoduje odmienne relacje między aktywami trwałymi i aktywami obrotowymi oraz ich składnikami. W jednostkach wytwórczych w aktywach dominuje majątek trwały, głównie w postaci środków trwałych, natomiast dla majątku obrotowego charakterystyczne są zapasy w postaci materiałów, produkcji w toku czy wyrobów gotowych. W jednostkach handlowych natomiast majątek trwały stanowi na ogół mniejszą wartość w porównaniu z majątkiem obrotowym, a dla majątku obrotowego charakterystyczne są zapasy towarów.

Bilanse są sporządzane przez jednostkę na koniec okresów sprawozdawczych. Obrazują stan majątku i źródeł jego finansowania w danym okresie – może to być miesiąc, kwartał, półrocze czy rok. Każdy bilans zamyka jeden okres sprawozdawczy i otwiera okres następny. W ten sposób zostaje zachowana **ciągłość bilansowa**.

2. UJĘCIE PRZYCHODÓW W PRAWIE BILANSOWYM I PODATKOWYM

Za **przychody ustawa o rachunkowości** uznaje uprawdopodobnione powstanie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznej o wiarygodnie określonej wartości – w formie zwiększenia wartości aktywów albo zmniejszenia wartości zobowiązań, które

doprowadzi do wzrostu kapitału własnego lub zmniejszenia jego niedoboru w sposób inny niż wniesienie środków przez udziałowców lub właścicieli⁴.

Zgodnie z art. 12 ust. 3a ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych za datę powstania przychodu uważa się dzień wydania rzeczy, zbycia prawa majątkowego lub wykonania usługi albo częściowego wykonania usługi – nie później niż dzień wystawienia faktury albo uregulowania należności. Od tej zasady są jednak wyjątki. Jeżeli bowiem strony ustalą, iż usługa będzie rozliczana w okresach rozliczeniowych, za datę powstania przychodu uznaje się ostatni dzień okresu rozliczeniowego określonego w umowie lub na wystawionej fakturze (nie rzadziej niż raz w roku).

Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych podaje katalog przychodów – zarówno tych wynikających ze stosunku pracy, jak i osiągniętych w ramach prowadzonej działalności. Również na gruncie podatku dochodowego od osób fizycznych przychody powstają w dniu wydania rzeczy, zbycia prawa lub wykonania usługi, nawet jeśli kwoty należne nie zostały otrzymane.

A. PRZYCHODY W UJĘCIU BILANSOWYM

Wyżej zaprezentowano ogólny pogląd na przychody w ujęciu bilansowym i podatkowym. Należy teraz uszczegółowić te pojęcia. Ustawa o rachunkowości wymaga, aby przychody były zarachowane w okresie, w którym zostały osiągnięte.

Do przychodów księgowych zaliczamy:

- **przychody operacyjne**, obejmujące:
 - przychody ze sprzedaży produktów, towarów, materiałów, usług;
- **pozostałe przychody operacyjne**, w skład których wchodzi:
 - przychody ze sprzedaży środków trwałych i środków trwałych w budowie,
 - przedawnione i odpisane zobowiązania,
 - otrzymane darowizny, dotacje, subwencje,
 - nadwyżki inwentaryzacyjne składników majątku, kary, odszkodowania;
- **przychody finansowe**, do których można zaliczyć:
 - przychody z tytułu posiadania udziałów w innych jednostkach,

⁴ Art. 3 ust. 1 pkt 30 ustawy o rachunkowości, Dz.U. z 2013 r., poz. 330 i poz. 613.

- uzyskane odsetki od lokat i środków na rachunku bankowym,
- odsetki od udzielonych pożyczek i kredytów,
- kwotę dyskonta otrzymanego przy nabyciu weksli,
- dodatnie różnice kursowe.

Przedstawiony powyżej podział przychodów jest przydatny przy sporządzaniu sprawozdań finansowych jednostek gospodarczych, a także podczas analizy poszczególnych segmentów działalności przedsiębiorstwa.

B. PRZYCHODY W UJĘCIU PODATKOWYM

Przychody księgowe nie zawsze pokrywają się przychodami w ujęciu podatkowym. Wynika to z rozbieżności pomiędzy ustawą o rachunkowości a ustawami podatkowymi. Istnieje więc potrzeba takiego grupowania przychodów, które umożliwi łatwe odróżnienie przychodów księgowych od podatkowych. Przepisy podatkowe dzielą przychody na te podlegające opodatkowaniu oraz te niebędące przedmiotem opodatkowania.

Do przychodów w ujęciu podatkowym zaliczamy m.in.:

- otrzymane środki pieniężne (w walucie krajowej i obcej);
- dodatnie różnice kursowe;
- wartość otrzymanych świadczeń nieodpłatnych lub w naturze;
- wartość umorzonych lub przedawnionych zobowiązań, z wyjątkiem umorzonych pożyczek z Funduszu Pracy;
- wartość wierzytelności zwróconych, które zostały wcześniej odpisane jako nieściągalne;
- równowartość odpisów aktualizujących wartości należności uprzednio zaliczonych do kosztów uzyskania przychodów – w przypadku ustania przyczyn, dla których dokonano odpisów;
- nominalną wartość udziałów lub wkładów w zamian za wniesione aporty – pod warunkiem, że nie było to przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część.

Przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2011 r. nr 74, poz. 397 z późn. zm.) oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.) **nie uznają za przychody** m.in.:

- pobranych wpłat lub zarachowanych należności na poczet dostaw towarów i usług, które zostaną wykonane w następnych okresach sprawozdawczych, a także

otrzymanych lub zwróconych pożyczek, z wyłączeniem skapitalizowanych odsetek od tych pożyczek;

- naliczonych, ale nieotrzymanych odsetek od należności, w tym od udzielonych pożyczek (kredytów);
- przychodów otrzymanych na powiększenie lub utworzenie kapitału zakładowego;
- zwróconych, umorzonych lub zaniechanych podatków i opłat stanowiących dochody budżetu państwa albo budżetów jednostek samorządu terytorialnego, niezaliczonych do kosztów uzyskania przychodów;
- otrzymanych odsetek wynikających ze zwrotu nadpłaconych zobowiązań podatkowych i innych należności budżetowych;
- należnego podatku od towarów i usług.

Kategoria przychodu jest bardzo ważna dla prawidłowego ustalenia kwoty podatku należnego. Ustawodawca nie podaje typowej, opisowej definicji przychodów, dlatego też w art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych⁵ oraz art. 13 i art. 14 ust. 1 i 2 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych⁶ wymienia w katalogu otwartym kategorie, które stanowią przychód.

3. UJĘCIE KOSZTÓW W PRAWIE BILANSOWYM I PODATKOWYM

W ustawie o rachunkowości koszty są zdefiniowane jako uprawdopodobnione zmniejszenie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych o wiarygodnie określonej wartości – w formie zmniejszenia wartości aktywów albo zwiększenia wartości zobowiązań i rezerw, które doprowadzi do zmniejszenia kapitału własnego bądź zwiększenia jego niedoboru w inny sposób niż wycofanie środków przez udziałowców lub właścicieli⁷.

W ustawach podatkowych ustawodawca zdefiniował **koszty uzyskania przychodu** jako koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów, zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów⁸.

⁵ Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 z późn. zm.

⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.

⁷ Art. 3 ust. 1 pkt 31 ustawy o rachunkowości.

⁸ Art. 15 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

A. KOSZTY W UJĘCIU BILANSOWYM

Z powyższych definicji kosztów wynika, że – podobnie jak w przypadku przychodów – występują różnice pomiędzy ujęciem bilansowym a podatkowym. **Koszty księgowe** są pojęciem szerszym niż koszty podatkowe i dzielimy je na:

- **koszty operacyjne**, w skład których wchodzi:
 - amortyzacja,
 - zużycie materiałów i energii,
 - zużycie usług obcych,
 - podatki i opłaty,
 - wynagrodzenia;
- **pozostałe koszty operacyjne**, do których można zaliczyć:
 - wartość netto likwidowanych lub sprzedanych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych,
 - kwoty zapłaconych kar i grzywien,
 - wartość odpisów aktualizujących wartość zapasów,
 - wartość odpisanych przedawnionych, umorzonych lub nieściągalnych należności,
 - wartość przekazanych darowizn łącznie z kwotą należnego podatku VAT;
- **koszty finansowe**, obejmujące:
 - odsetki od otrzymanych kredytów i pożyczek,
 - ujemne różnice kursowe,
 - koszty z tytułu pokrycia strat w innych jednostkach, w których dana jednostka jest udziałowcem,
 - wartość rezerw na przewidziane straty.

Można zauważyć, że różnice w kosztach dotyczą przede wszystkim kosztów związanych ze środkami trwałymi i ich zbyciem, zapłaconych kar, różnic kursowych oraz odsetek.

Odróżnienie kosztów i przychodów księgowych od podatkowych jest bardzo ważne. Decyduje bowiem o wielkości dochodu, czyli podstawy opodatkowania, a więc także o wysokości podatku, wysokości wyniku finansowego, a w konsekwencji – wysokości wypłacanych dywidend.

B. KOSZTY W UJĘCIU PODATKOWYM

Koszty podatkowe zdefiniowane zostały w art. 15 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz w art. 22 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Definicja kosztu uzyskania przychodów jest dość szeroka, dlatego ustawodawca podał otwarty katalog kategorii kosztów podatkowych.

Zaliczyć do nich można m.in.:

- ujemne różnice kursowe;
- odsetki od otrzymanych pożyczek i kredytów;
- wydatki poniesione przez pracodawcę na realizację programu emerytalnego;
- kwotę otrzymaną z odpłatnego zbycia nieodpłatnie otrzymanego środka trwałego lub prawa pomniejszoną o sumę odpisów amortyzacyjnych;
- odpisy amortyzacyjne środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych – dokonywane zgodnie z przepisami podatkowymi, a nie rachunkowymi;
- opłaty za wieczyste użytkowanie;
- podstawowe wpłaty i odpisy na fundusze tworzone przez podatnika – pod warunkiem, że ciężar kosztów określają odrębne ustawy;
- faktycznie poniesione wydatki na zakup składników majątku.

Prawo podatkowe nie pozwala na zaliczenie do kosztów uzyskania przychodu m.in.:

- wydatków na nabycie gruntów lub prawa wieczystego użytkowania gruntów, z wyjątkiem opłat za wieczyste użytkowanie gruntów;
- wydatków poniesionych na wytworzenie we własnym zakresie środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych;
- wydatków na ulepszenia środków trwałych, które stanowiłyby podstawę naliczania odpisów amortyzacyjnych;
- strat w środkach trwałych oraz w wartościach niematerialnych i prawnych – w wysokości, w której były pokryte odpisami amortyzacyjnymi;
- strat w przypadku likwidacji nie w pełni umorzonych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, jeżeli środki te straciły swoją przydatność gospodarczą wskutek zmiany rodzaju działalności;
- wydatków ponoszonych na spłatę pożyczek, kredytów i innych zobowiązań;
- naliczonych, ale nieuregulowanych lub umorzonych zobowiązań;

- różnic kursowych, prowizji, odsetek od pożyczek i kredytów;
- podatków dochodowych, podatku od towarów i usług;
- kosztów egzekucji związanych z niewykonaniem zobowiązań;
- grzywien, kar, odszkodowań, kar umownych;
- wierzytelności odpisanych jako przedawnione;
- odsetek za zwłokę z tytułu nieterminowych wpłat należności budżetowych i innych należności, do których stosuje się przepisy Ordynacji podatkowej;
- kwot tworzonych rezerw;
- kosztów reprezentacji, w szczególności poniesionych na usługi gastronomiczne, zakup żywności oraz napojów, w tym alkoholowych;
- składek na rzecz organizacji zrzeszających, jeśli przynależność do tych organizacji nie jest obowiązkowa;
- wydatków na rzecz osób wchodzących w skład rad nadzorczych, komisji rewizyjnych lub organów stanowiących osób prawnych, z wyjątkiem wynagrodzeń wypłacanych z tytułu pełnionych funkcji;
- składek na ubezpieczenie samochodu osobowego w wysokości przekraczającej ich część ustaloną w takiej proporcji, w jakiej pozostaje równowartość 20 000 EUR – przeliczona na złote polskie według kursu średniego EUR ogłoszonego przez NBP w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia – do wartości samochodu przyjętej dla celów ubezpieczenia;
- wynagrodzeń niewypłaconych, niedokonanych lub niepostawionych do dyspozycji w terminach ustalonych w Kodeksie pracy lub regulaminach wewnętrznych jednostek;
- składek na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w części finansowanej przez płatnika nieopłaconych do 15. dnia miesiąca następującego po miesiącu wypłaty wynagrodzeń.

Katalog kosztów nieuznawanych za koszty uzyskania przychodów ustawodawca umieścił w art. 16 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. W ustawie przewidziano ponad 60 pozycji kosztów, które nie są kosztami podatkowymi. Najważniejsze z nich zostały wymienione powyżej. Większość kosztów niepodatkowych uznaje się za koszty księgowo.

Pojęcie kosztów jest kluczowe. Ma duże znaczenie dla poprawności zaliczenia przez podatnika wydatków do kosztów podatkowych, które finalnie wpływają na wysokość zobowiązania podatkowego. Najistotniejszym warunkiem zaliczenia danego wydatku do kosztów podatkowych jest istnienie prawdopodobieństwa wygenerowania przychodu w związku z poniesionym wydatkiem. Odnosi się to do wydatków, które nie zostały wymienione w art. 16 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Ponadto wydatki poniesione przez podatnika muszą mieć charakter definitywny, a zatem ciężar podatku nie może być podatnikowi w żaden sposób zrekompensowany.

Na uwagę zasługuje także art. 15 ust. 4, 4b i 4c ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (art. 22 ust. 5, 5a i 5b ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych), który dzieli koszty uzyskania przychodów na bezpośrednie i inne (w praktyce zwane pośrednimi) oraz wskazuje dla nich konkretne daty zaliczenia do kosztów podatkowych.

Koszty podatkowe bezpośrednio związane z przychodami poniesione w latach poprzedzających rok podatkowy oraz w roku podatkowym są potrącane w tym roku podatkowym, w którym zostały osiągnięte odpowiadające im przychody. Jeśli natomiast koszty bezpośrednie dotyczące roku poprzedniego zostaną poniesione po zakończeniu roku podatkowego, to do dnia:

- sporządzenia sprawozdania finansowego zgodnie z odrębnymi przepisami, nie później niż do upływu określonego terminu złożenia zeznania albo:
- złożenia zeznania, jednak nie później niż do upływu określonego terminu złożenia tego zeznania

są potrącane w roku podatkowym, w którym zostały osiągnięte odpowiadające im przychody.

Jeśli natomiast koszty zostaną poniesione po wyżej wymienionych terminach, wówczas są potrącane w roku podatkowym, w którym zostały poniesione. W myśl art. 15 ust. 4d ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (art. 22 ust. 5c i 5d ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych) koszty inne niż bezpośrednie są potrącane w terminie ich poniesienia. Jeśli jednak koszty dotyczą okresu przekraczającego rok podatkowy, wówczas są potrącane proporcjonalnie do długości okresu, chyba że możliwe jest ustalenie, w jakiej części koszty dotyczą konkretnego roku podatkowego.

4. RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

W rachunku zysków i strat w pozycji „przychody netto” wykazujemy wszystkie przychody z tytułu sprzedaży towarów, materiałów i usług. Wszystkie przychody wykazane w tej pozycji stanowią podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym – chyba że jednostka korzysta z preferencji rozliczania podatku dochodowego w specjalnych strefach ekonomicznych. Przychody z pozostałej działalności operacyjnej w zakresie zysku ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych będą stanowiły podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym. Pozycja „dotacje” będzie przychodem niepodatkowym.

Najwięcej problemów nastręcza pozycja „inne przychody operacyjne” – to w niej bowiem znajdują się rozwiązania rezerwy (zawijywane i rozwiązywane w trakcie roku są wykazywane *per saldo*), inne przychody operacyjne, np. refaktury wystawione na inne podmioty oraz nadwyżki inwentaryzacyjne. W informacji dodatkowej powinna zostać zamieszczona tabela wyjaśniająca, jakie pozycje składają się na inne przychody operacyjne. Z tabeli tej można wywnioskować, jakie pozycje przychodów będą stanowiły przychody do opodatkowania.

Pozostałe koszty operacyjne składają się głównie ze straty ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, która stanowi koszt podatkowy, oraz aktualizacji wartości aktywów niefinansowych – czyli odpisów z tytułu utraty wartości środków trwałych, opisów aktualizujących należności i zapasy. Inne koszty operacyjne zawierają koszty, które następnie podlegają refakturowaniu, rezerwy tworzone w ciężar kosztów operacyjnych.

Pozostała działalność operacyjna daje podatnikowi dużą swobodę. Podatnik może podwyższyć księgowy wynik finansowy np. poprzez celowe doprowadzenie należności do przeterminowania. Przeterminowane należności nie zostaną oczywiście zaliczone do kosztów uzyskania przychodów, ale obniżą bilansowy wynik finansowy jednostki. Innym sposobem jest umorzenie wierzytelności – będą one stanowiły koszty podatkowe, jeśli wcześniej były zaliczone do przychodów podatkowych.

Przychody finansowe wykazywane w pozycjach „dywidendy” oraz „aktualizacja wartości inwestycji” stanowią przychody niepodatkowe. Odsetki są opodatkowane według zasady kasowej, nie jest więc możliwe wyczytanie z rachunku wyników, czy zostały zapłacone. Jedynym źródłem wiedzy na ten temat może być w sprawozdaniu finansowym nota objaśniająca różnice pomiędzy podstawą opodatkowania a przychodami i kosztami

wykazanymi w rachunku zysków i strat. Pozycja „inne” zawiera zarówno przychody podatkowe, jak i niepodatkowe, najczęściej znajdują się w niej różnice kursowe zrealizowane i bilansowe.

Koszty operacyjne wykazywane w rachunku zysków i strat – czyli amortyzacja, zużycie materiałów i energii, usługi obce, podatki i opłaty, wynagrodzenia, ubezpieczenia i inne świadczenia, pozostałe koszty operacyjne – nie są kategoriami jednorodnymi podatkowo. W każdej z tych kategorii znajdują się zarówno koszty podatkowe, jak i te niestanowiące kosztów uzyskania przychodów.

Wszystkie kategorie kosztów wykazywane w rachunku zysków i strat są kategoriami bilansowymi. Amortyzacja środków trwałych otrzymanych w darowiźnie i sfinansowanych z dotacji nie stanowi kosztów uzyskania przychodów. Także amortyzacja samochodów, których wartość przewyższa równowartość 20 000 EUR, w wysokości przekroczenia nie stanowi kosztów uzyskania przychodów. Zapomina się tutaj często, że koszty związane z autem, takie jak koszty ubezpieczenia, również nie są kosztami podatkowymi w kwocie przekroczenia.

Koszty dotyczące zużycia materiałów i energii niemal w całości stanowią koszty uzyskania przychodów. Wyjątkami mogą być paliwo i części zamienne do samochodów, które nie stanowią własności jednostki. Wówczas wydatki związane z pojazdem są zaliczane do kosztów podatkowych – do wysokości przedstawionej ewidencji przebiegu pojazdu. Warto zauważyć, że koszty prenumeraty stanowią także koszty rozliczane w czasie.

Usługi obce w dużej mierze dotyczą kosztów podatkowych. Są także często ewidencjonowane jako rozliczenia międzyokresowe kosztów, np. koszty czynszu fakturowane z góry. Mogą także występować koszty związane z podwyższeniem kapitału w spółkach, które nie są uznawane za koszty podatkowe.

Podatki i opłaty co do zasady stanowią koszty uzyskania przychodów. Najczęstszymi opłatami niepodatkowymi są koszty związane z podwyższeniem kapitału, a także VAT niepodlegający odliczeniu, ponieważ minął przewidziany ustawowo czas na to, aby skorzystać z prawa odliczenia podatku VAT naliczonego.

Wynagrodzenia stanowią w całości koszty podatkowe, chyba że nie zostały wypłacone w terminie lub dotyczą wypłat z tytułu umów cywilnoprawnych, które stanowią koszty w momencie wypłaty.

Ubezpieczenia i inne świadczenia społeczne będą stanowiły w całości koszty podatkowe, jeśli w regulaminie wynagradzania zamieszczono zapis o wypłacie wynagrodzeń do końca miesiąca, za który są należne, a składki ZUS zostały opłacone do 15. dnia następnego miesiąca. Gdy wynagrodzenia są płatne do 10. dnia następnego miesiąca, pozycja ta będzie rozbieżna z kosztami podatkowymi. Do kosztów podatkowych bowiem zaliczy się składki społeczne zapłacone w bieżącym roku podatkowym, a wykazane w sprawozdaniu w roku poprzednim. Nie uwzględni się natomiast składek dotyczących roku bieżącego, które zostaną zapłacone w kolejnym roku podatkowym.

Pozostałe koszty rodzajowe to głównie ubezpieczenia, które będą rozliczane w czasie, a także reprezentacja, która nie stanowi kosztów podatkowych.

O ile w informacji dodatkowej sprawozdania finansowego zamieszcza się tabelę opisującą różnice pomiędzy przychodami i kosztami wykazanymi w rachunku zysków i strat a przychodami i kosztami podatkowymi, o tyle nie zamieszcza się informacji o podstawie opodatkowania podatkiem VAT.

Z uwagi na różne momenty obowiązku podatkowego VAT nie ma możliwości uzgodnienia podstawy opodatkowania podatkiem VAT przychodów wykazanych w sprawozdaniu finansowym z danymi zawartymi w deklaracji VAT oraz kosztów z podatkiem naliczonym podlegającym odliczeniu.

Analizując sprawozdanie finansowe pod kątem podatku VAT, należy zwrócić szczególną uwagę na pozycję „pozostałe koszty rodzajowe” w rachunku zysków i strat. Koszty zakwalifikowane do tej pozycji mogą obejmować prezenty przekazywane kontrahentom, w przypadku których jednostka nie ma prawa do odliczenia podatku naliczonego. Będą tam również zaewidencjonowane usługi gastronomiczne, od których nie przysługuje odliczenie podatku VAT naliczonego. Pozycją wrażliwą pod względem podatku VAT jest także pozycja „ubezpieczenia i inne świadczenia”, w której ewidencjonuje się koszty delegacji, w tym głównie usługi hotelowe.

Wiele znaczących transakcji przeprowadzanych między podmiotami powiązаныmi może świadczyć o celowym fakturowaniu usług, które nie miały miejsca, w celu zwiększenia podatku VAT naliczonego podlegającego odliczeniu. Warto zwrócić tutaj uwagę na zasadność ponoszenia kosztów. Może się bowiem okazać, że spółka chcąc uzyskać jak najwyższe kwoty VAT do zwrotu będzie nabywała usługi nieuzasadnione biznesowo lub o zawyżonych cenach.

Częstą praktyką jest ujmowanie faktur zaliczkowych w księgach rachunkowych, które nie są rozliczane miesięcznie. Powoduje to odliczenie podatku VAT naliczonego, a także nieujmowanie takich pozycji w podstawie opodatkowania podatkiem dochodowym. Można domniemywać, iż takie działania mają na celu transfer środków pieniężnych pomiędzy jednostkami (ukryte finansowanie), obniżenie zobowiązania z tytułu podatku VAT u nabywcy i obniżenie podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym u sprzedawcy. Sprzedawca bowiem nie zalicza zafakturowanych zaliczek do przychodów podatkowych, ale odprowadza do urzędu skarbowego podatek VAT należny. Ten sposób finansowania jednostek wydaje się tańszy i mniej kłopotliwy niż udzielanie pożyczek. Jednostki nie są obciążane odsetkami za korzystanie ze środków pieniężnych i nie zwiększa się ich zadłużenie wykazywane w bilansie. Z kolei stan zapasów jest zawyżony, co dobrze świadczy o jednostce. Gdy sprzedawca nie potrzebuje już środków finansowych, zwraca je i wystawia faktury korygujące do faktur zaliczkowych, przez co koryguje rozliczenia z tytułu VAT z urzędem skarbowym.

5. PODATEK ODROZCZONY

Rozbieżności między przepisami podatkowymi a rachunkowymi występowały zawsze. Wynikają m.in. z tego, że przepisy rachunkowe opierają na **zasadzie współmierności przychodów i kosztów**⁹, a podatkowe – na **zasadzie kasowej**¹⁰. Jak już wcześniej wspomniano, wynik finansowy i podstawa opodatkowania nie są sobie równe. Pojęcie **podatku odroczonego** pojawiło się w rachunkowości, aby możliwe było pogodzenie zasad rachunkowości – głównie zasady współmierności przychodów i kosztów – z przepisami podatkowymi. Instytucję odroczonego podatku dochodowego wzorowano na rozwiązaniach międzynarodowych stosowanych od lat.

Pojęcie **podatku odroczonego w języku potocznym** rozumiane jest odmiennie niż w definicji rachunkowej. Zasady funkcjonowania podatku odroczonego są analogiczne do zasad kosztów rozliczanych w czasie. Jest to najprostszy sposób zrozumienia podatku odroczonego. Koszty rozliczane w czasie dzielą się na bierne, wykazywane w pasywach

⁹ Według tej zasady w księgach rachunkowych i w wyniku finansowym należy ująć wszystkie przychody osiągnięte przez jednostkę i związane z nimi koszty.

¹⁰ Zasada ta oznacza, że w księgach rachunkowych i wyniku finansowym ujmowane są przychody osiągnięte przez jednostkę i obciążające ją koszty w zależności od momentu zapłaty.

bilansu, oraz czynne – wykazywane w aktywach. Podobnie jest w przypadku podatku odroczonego, który występuje w aktywach i pasywach. Różnica między kosztami rozliczonymi w czasie a podatkiem odroczonym polega na tym, że te pierwsze zwiększają koszty, a podatek odroczony zmniejsza bezpośrednio zysk brutto.

W świetle zasady memoriału¹¹ i współmierności **podatki odroczone** rozumiane są jako obciążenie księgowego zysku brutto podatkiem dochodowym, z uwzględnieniem obowiązkowych stawek podatkowych oraz wyeliminowaniem kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodów i przychodów z podstawy opodatkowania, a nie jako płatności z tytułu podatku dochodowego. Tworzona jest wówczas rezerwa na różnicę przejściową z tytułu podatku dochodowego¹².

Podatek odroczony występuje w postaci rezerwy bądź aktywa. Z **aktywem z tytułu odroczonego podatku dochodowego** mamy do czynienia wówczas, gdy jednostka gospodarcza liczy na zwrot nadpłaty z tytułu podatku dochodowego, ponieważ przy obliczaniu podstawy opodatkowania nie zostały ujęte koszty (np. rezerwy) mające wpływ na wynik finansowy brutto.

Rezerwy na podatek dochodowy są tworzone, ponieważ uznanie kosztów lub przychodów stanowiących różnicę przejściową następuje w różnych od siebie okresach bilansowym i podatkowym. Rezerw takich nie można tworzyć, gdy występują różnice trwałe, gdyż te przychody i koszty nigdy nie zostaną uznane za podatkowe.

Podatek odroczony z tytułu dodatniej różnicy przejściowej obciąża zysk brutto danego okresu, a jednocześnie tworzy zabezpieczenie przyszłych zobowiązań podatkowych.

Zadaniem rezerwy na podatek dochodowy jest urealnienie zysku danego okresu poprzez przyporządkowanie osiągniętych w nim przychodom i poniesionym kosztom odpowiednich obciążeń podatkowych, choć faktycznie zostaną one rozliczone w okresach przyszłych¹³. Zmiany stawek podatku wymuszają potrzebę korekty księgowej rezerwy lub/i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku nierozliczenia do końca danego roku różnic przejściowych. Brak takiej

¹¹ Polega ona na ujęciu w księgach rachunkowych i w sprawozdaniach finansowych ogółu operacji gospodarczych dotyczących danego okresu. W szczególności należy ująć w księgach rachunkowych wszystkie przychody osiągnięte przez jednostkę i obciążające ją koszty.

¹² Bitner I., *Odroczony podatek dochodowy*, www.wsiz.rzeszow.pl/publikacje/odrpodoch.pdf, s. 7.

¹³ Walińska E., *Rachunkowość finansowa w świetle podatku dochodowego*, FRRwP, Warszawa 1997, s. 140.

korekty powoduje nadmierne obciążenie wyniku finansowego i tym samym narusza przepisy ustawy o rachunkowości. Korekta ta musi zostać dokonana według stawki podatku obowiązującego w następnym roku obrotowym. Jeśli rok podatkowy podatnika nie pokrywa się z rokiem kalendarzowym, to w roku podatkowym rozpoczynającym się w jednym roku kalendarzowym, a kończącym się w następnym obowiązuje stawka przewidziana dla roku kalendarzowego, w którym rozpoczął się rok podatkowy¹⁴.

W przypadku wystąpienia w jednym roku zarówno ujemnych, jak i dodatnich różnic przejściowych w myśl art. 37 ust. 7 ustawy o rachunkowości nie można ich kompensować, chyba że jednostka ma tytuł uprawniający ją do tego. Oznacza to, że na jednostce spoczywa obowiązek utworzenia rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

A. RÓŻNICE PRZEJŚCIOWE I TRWAŁE

Różnice występujące pomiędzy wartością księgową a podatkową składników aktywów i pasywów mogą mieć charakter przejściowy bądź trwałe. Ustalenie, czy dana różnica jest trwała czy przejściowa, ma duże znaczenie dla poprawności obliczenia podatku odroczonego.

Różnice trwałe występują, gdy przychody lub koszty danego okresu nie są uznawane za podatkowe w rozumieniu przepisów podatkowych. Różnice te powstają w bieżącym okresie i nie podlegają rozliczeniu w okresach następnych. W takim przypadku nie można stosować podatku odroczonego, ponieważ naliczony podatek dochodowy nie zostanie nigdy ani zapłacony, ani odzyskany. Cechą charakterystyczną omawianych różnic jest to, że **są one brane pod uwagę przy obliczaniu podstawy opodatkowania tylko w bieżącym roku podatkowym**.

Występowanie **różnic trwałych** wynika z:

- rozbieżności w traktowaniu kosztów i przychodów przez przepisy prawa podatkowego i rachunkowego;
- zwolnienia niektórych rodzajów działalności z opodatkowania.

¹⁴ Bitner I., *op. cit.*, s. 7.

Różnice trwałe po stronie przychodów to pozycje wymienione w art. 12 ust. 4 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, niezaliczane do przychodów podatkowych, a po stronie kosztów – pozycje wymienione w art. 16 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

Różnica przejściowa jest różnicą pomiędzy podatkiem dochodowym naliczonym od zysku brutto a podatkiem dochodowym naliczonym od podstawy opodatkowania¹⁵.

Różnice wynikają z tego, że niektóre koszty i przychody wykazywane w sprawozdaniach finansowych dotyczą innego okresu (przyszłego lub przeszłego) niż bieżący rok obrotowy. Skutki istnienia różnic obserwuje się nie tylko w roku ich wystąpienia, lecz także w następnych latach podatkowych. Rozliczenie różnic następuje w późniejszych okresach. Różnice te są zatem uwzględniane w podstawie opodatkowania w innych okresach. Ponadto jednostki mają obowiązek utworzyć na te różnice rezerwę lub aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Ustawa o rachunkowości definiuje **różnicę przejściową** jako różnicę między wykazywaną w księgach wartością aktywów i pasywów a ich wartością podatkową oraz stratą podatkową możliwą do odliczenia w przyszłości (art. 37 ust. 1 ustawy o rachunkowości). Ustawa nie definiuje wartości bilansowej aktywów i pasywów – przyjmuje się jednak, że jest to wartość wykazywana w księgach rachunkowych zgodnie z zasadami wyceny aktywów i pasywów określonych w tej ustawie.

Art. 37 ust. 2 ustawy o rachunkowości definiuje **wartość podatkową aktywów** jako kwotę wpływającą na pomniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego w przypadku uzyskania z nich – w sposób pośredni lub bezpośredni – korzyści ekonomicznych. Jeżeli uzyskanie korzyści ekonomicznych z tytułu określonych aktywów nie powoduje pomniejszenia podstawy obliczenia podatku dochodowego, to wartość podatkowa aktywów jest ich wartością księgową.

Osiągnięcie **bezpośrednich korzyści ekonomicznych** może wystąpić np. w przypadku sprzedaży wyrobów, towarów, natomiast osiągnięcie korzyści pośrednich – m.in. poprzez amortyzację środków trwałych używanych do produkcji dóbr lub usług, które są następnie sprzedawane.

¹⁵ Bitner I., *op. cit.*, s. 5.

Osiągnięte korzyści ekonomiczne mogą podlegać bądź nie podlegać opodatkowaniu. Jeśli nie podlegają opodatkowaniu w momencie realizacji składnika aktywów, wówczas wartość podatkowa jest również wartością księgową tego składnika. W przypadku takim nie występują różnice przejściowe. Jeśli osiągnięte korzyści podlegają opodatkowaniu, to podstawę obliczania podatku należy pomniejszyć o kwotę, która w przyszłości będzie stanowiła koszt uzyskania przychodu.

Wartością podatkową pasywów jest ich wartość księgowa pomniejszona o kwoty, które w przyszłości pomniejszą podstawę podatku dochodowego (art. 37 ust. 3 ustawy o rachunkowości).

Różnice przejściowe powstają w wyniku:

- różnic pomiędzy amortyzacją podatkową a księgową;
- naliczania odsetek za zwłokę od należności i zobowiązań, które nie zostały jeszcze zapłacone;
- wystąpienia odsetek od pożyczek – zarówno udzielonych, jak i otrzymanych;
- wystąpienia różnic kursowych z wyceny bilansowej;
- dokonania odpisów aktualizujących z tytułu np. utraty wartości;
- tworzenia różnego rodzaju rezerw;
- darowizn;
- międzyokresowych rozliczeń kosztów.

Niektóre różnice przejściowe wynikają z zaliczenia przychodów do podstawy opodatkowania lub kosztów do kosztów uzyskania przychodu nie na zasadzie memoriałowej, lecz kasowej. Powoduje to, że wartość podatkowa pozycji bilansowych ujętych memoriałowo jest równa zero.

W myśl **KSR¹⁶ 2 (pkt 11.5)**, jeżeli różnice przejściowe powstają w różnych okresach i ulegają odwróceniu w różnych okresach, w których stawki podatkowe były odmienne, to odwróceniu ulegają najpierw różnice powstałe jako pierwsze.

Dodatknie różnice przejściowe występują wówczas, gdy wartość bilansowa aktywów przewyższa ich wartość podatkową lub gdy wartość bilansowa pasywów jest mniejsza od ich wartości podatkowej, i są podstawą do utworzenia rezerwy na odroczony podatek dochodowy. Dodatkowo różnice przejściowe spowodują w przyszłości zwiększenie podstawy

¹⁶ Krajowy Standard Rachunkowości.

opodatkowania, jeśli dany składnik aktywów zostanie zrealizowany lub dany składnik pasywów zostanie spłacony.

Ujemne różnice przejściowe są podstawą tworzenia aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Występują wówczas, gdy wartość bilansowa aktywów jest mniejsza od ich wartości podatkowej lub gdy wartość bilansowa pasywów jest wyższa od ich wartości podatkowej. Ujemne różnice przejściowe spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy opodatkowania, jeżeli dany składnik aktywów zostanie zrealizowany lub dany składnik pasywów zostanie spłacony.

B. AKTYWO I REZERWA Z TYTUŁU ODROZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO

Podatek odroczony odzwierciedla sposób, w jaki składniki aktywów bądź zobowiązań zostaną zrealizowane lub rozliczone.

Ustawa o rachunkowości w art. 37 ust. 4 przewiduje możliwość ustalenia aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego – w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują zmniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego oraz straty podatkowej możliwej do odliczenia. Z przepisu tego wynika, iż strata podatkowa może być podstawą do ustalenia aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, jeżeli wystąpi możliwość odliczenia jej od dochodu w latach następnych.

Natomiast według KSR 2 (pkt 9.4) wymagane jest ustalenie aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w związku ze wszystkimi ujemnymi różnicami przejściowymi i stratami podatkowymi możliwymi do odliczenia od dochodu w przyszłości. W przypadku braku możliwości ich odliczenia należy utworzyć odpis aktualizujący wartość aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Istotny jest art. 37 ust. 10 ustawy o rachunkowości, zwalniającej z obowiązku tworzenia odroczonego podatku dochodowego te jednostki, których sprawozdania finansowe nie podlegają badaniu i ogłaszaniu, ponieważ nie spełniają warunków zawartych w art. 64 ust. 1 tej ustawy.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku odzwierciedlają przyszłe koszty uzyskania przychodów, dlatego ważne jest, aby jednostka osiągnęła w przyszłości dochód do opodatkowania, który zostanie wówczas obniżony o wspomniane koszty.

MSR¹⁷ 12 i KSR 2 wymieniają sytuacje, w których prawdopodobne jest osiągnięcie przez jednostkę dochodu umożliwiającego realizację aktywów z tytułu podatku odroczonego, gdy:

- istnieją wystarczające rezerwy z tytułu podatku odroczonego, których odwrócenie przewiduje się w tym samym okresie, w którym przewidywane jest odwrócenie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, lub w okresach, w których nie istnieje możliwość przeniesienia straty podatkowej na inne okresy;
- jednostka gospodarcza osiągnie dochód do opodatkowania w tym samym okresie, w którym odwrócone zostaną aktywa z tytułu podatku odroczonego, lub w okresie, w którym strata podatkowa nie może być przeniesiona na inne okresy;
- jednostka gospodarcza ma możliwość planowania płatności podatkowych, w wyniku czego dochody do opodatkowania powstaną w odpowiednich dla jednostki okresach (zaktualizowany MSR, pkt 12.29b).

Aktywów lub rezerw z tytułu odroczonego podatku nie tworzy się, gdy wynikają one z¹⁸:

- wartości firmy, której amortyzacja lub jakiegokolwiek inne zmniejszenie nie stanowi kosztu uzyskania przychodu;
- ujemnej wartości firmy;
- początkowego ujęcia danego składnika aktywów lub zobowiązań, który w czasie transakcji nie ma wpływu na wynik finansowy brutto ani na dochód do opodatkowania.

Wysokość rezerwy/aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego zależy od:

- wysokości różnic przejściowych;
- charakteru różnic przejściowych (dodatnie czy ujemne);
- stawki podatku dochodowego.

¹⁷ Międzynarodowy Standard Rachunkowości.

¹⁸ Bailey G. T., Wild K., *Międzynarodowe Standardy Rachunkowości w praktyce*, FRRwP, Warszawa 2000, s. 550.

Rezerwę tworzy się w wysokości przyszłego zobowiązania podatkowego – bez względu na to, czy jednostka osiągnie zysk, czy odnotuje stratę podatkową. Wystąpienie rezerwy na podatek dochodowy oznacza, że w danym roku jednostka zapłaciła mniejszy podatek dochodowy. W latach następnych będzie musiała zapłacić pozostałą część z rezerwy utworzonej na ten cel. Aktywo utworzone z tytułu podatku odroczonego informuje o tym, iż jednostka zapłaciła podatek wyższy niż wynikający z ksiąg rachunkowych. W latach następnych odzyska ona nadpłaconą część. Odroczonego podatku dochodowego może być rozliczany wynikiem finansowym lub z kapitałem własnym.

W myśl art. 37 ust. 9 ustawy o rachunkowości rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące operacji rozliczanych z kapitałem (funduszem) własnym odnosi się również na kapitał (fundusz) własny. **Odroczony podatek dochodowy należy rozliczyć z kapitałem własnym wówczas, gdy dotyczy:**

- korekty kosztów lub przychodów z tytułu błędu podstawowego¹⁹ odniesionego na kapitał własny;
- skutków zmiany zasad rachunkowości ujętych w kapitale własnym;
- skutków wyceny inwestycji długoterminowych i skutków przeszacowania środków trwałych odniesionych na kapitał z aktualizacji wyceny;
- odpisów z tytułu trwałej utraty wartości przeszacowanych środków trwałych;
- kosztów emisji odniesionych bezpośrednio na kapitał własny;
- odpisów należności lub zobowiązań przedawnionych, umorzonych, uznanych za nieściągalne, które nie obciążają kosztów.

Ustalenie kwoty odroczonego podatku dochodowego polega na ustaleniu różnic przejściowych, a następnie pomnożeniu ich przez stawki podatku dochodowego obowiązujące w roku lub latach, w których różnice te się odwrócają. W zależności od charakteru różnic zostanie utworzona rezerwa na podatek dochodowy lub aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

¹⁹ Ustawa o rachunkowości nie definiuje błędu fundamentalnego/podstawowego. Zgodnie z MSR 8 błąd podstawowy to błąd wykryty w okresie bieżącym, który powoduje, że nie można uznać sprawozdania finansowego za poprzedni okres sprawozdawczy za wiarygodne.

Poprawne ustalenie podatku odroczonego wymaga zastosowania następujących zasad:

- zakres odroczonego podatku zależy od różnic między prawem podatkowym, określającym podstawę opodatkowania, a prawem bilansowym – zasady ustalania wyniku finansowego;
- różnice przejściowe odnoszone na kapitał własny należy ujmować na bieżąco w ewidencji księgowej;
- różnice przejściowe wpływające na wynik finansowy ustala się na dzień bilansowy.

Błędem najczęściej popełnianym przy obliczaniu odroczonego podatku dochodowego jest uznawanie różnic trwałych za przejściowe. Ma to miejsce przede wszystkim w przypadku odpisów od należności wątpliwych. Kolejnym błędem jest nieuwzględnianie różnych stawek podatkowych dla różnych lat, jeśli takie są uwzględnione w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych.

Na wynik finansowy okresu wpływa podatek dochodowy – złożony z części bieżącej i odroczonej. **Część bieżąca** to podatek wykazywany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy. **Część odroczonej** natomiast jest różnicą pomiędzy stanem rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego na koniec i początek okresu sprawozdawczego (z wyłączeniem tych rezerw i aktywów, które odnosi się na kapitał własny).

Odroczony podatek dochodowy może stanowić koszt lub przychód, czyli zmniejszyć lub zwiększyć wynik finansowy brutto. Jednostka ujmująca w księgach rachunkowych w danym okresie sprawozdawczym przychody, od których podatek zostanie zapłacony w przyszłych okresach, powiększa swój wynik finansowy brutto. Obciążenie podatkowe jest więc niewspółmiernie niskie do wyniku finansowego netto. W konsekwencji powoduje to zawyżenie wyniku finansowego netto. W okresie następnym, gdy zostanie uregulowane zobowiązanie podatkowe od przychodów z okresu poprzedniego, sytuacja odwróci się, tzn. obciążenie podatkowe będzie niewspółmiernie wysokie do wyniku finansowego brutto, co przyczyni się też do zaniżenia wyniku finansowego netto. W celu uniknięcia takich wahań wyniku finansowego netto w odniesieniu do wyniku finansowego brutto konieczne jest obliczanie i ujmowanie w księgach rachunkowych podatku odroczonego.

Ujemne różnice przejściowe mają taki sam wpływ na przyszłe obciążenia jednostki jak jej straty podatkowe możliwe do odliczenia w przyszłości. Różnice te powodują bowiem

zmniejszenie podstawy opodatkowania. Dodatkowo różnice – jak zostało już wspomniane – powodują zwiększenie podstawy.

Wynik finansowy brutto ustalany jest zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów, zaś wynik finansowy netto – nie. Utrudnia to analizę obciążeń podatkowych i nie pozwala na ustalenie efektywnej stawki opodatkowania. Wprowadzenie instytucji podatku odroczonego umożliwiło zastosowanie zasady współmierności także w odniesieniu do wyniku finansowego netto, a co za tym idzie – pozwoliło określić efektywną stawkę opodatkowania.

Efektywna stawka opodatkowania jest ilorazem podatku dochodowego (zarówno części bieżącej, jak i odroczonej) wykazywanego w rachunku zysków i strat oraz wyniku finansowego brutto. Pozwala ustalić związek pomiędzy obciążeniem podatkowym a wynikiem finansowym brutto. Na związek ten mają wpływ m.in. przychody i koszty niepodatkowe, skutki odpisania strat podatkowych oraz zmiany nominalnej stawki opodatkowania (obowiązującej w danym okresie sprawozdawczym).

Pomiędzy nominalną a efektywną stawką opodatkowania w danym okresie sprawozdawczym występują zazwyczaj różnice. W celu sprawdzenia poprawności obliczeń obciążeń podatkowych dokonuje się uzgodnień pomiędzy efektywną a nominalną stawką podatkową. Uzgodnienie takie – na mocy MSR 12 – powinno być zaprezentowane w sprawozdaniu finansowym jednostki.

Związki pomiędzy obciążeniem podatkowym a wynikiem finansowym brutto można zaprezentować jako liczbowe uzgodnienie faktycznego obciążenia podatkowego oraz iloczynu wyniku finansowego brutto i nominalnej stawki opodatkowania z jednoczesnym wskazaniem podstawy obliczenia danej stawki bądź jako liczbowe uzgodnienie średniej efektywnej stawki podatkowej i zastosowanej nominalnej stawki podatkowej przy równoczesnym wskazaniu podstawy obliczenia danej stosowanej stawki podatkowej²⁰.

Bilans jest dwustronnym zestawieniem wartości zasobów majątkowych oraz źródeł ich finansowania, sporządzanym na dzień bilansowy według wzoru określonego w załączniku do ustawy o rachunkowości. Jednostki są zobowiązane do wykazania w nim stanu

²⁰ Szalach P., *Efektywna stawka opodatkowania*, „Prawo Przedsiębiorcy” 36/2003.

aktywów i pasywów na koniec poprzedniego i bieżącego okresu sprawozdawczego – zgodnie z zasadą ciągłości bilansowej²¹.

Znowelizowana ustawa o rachunkowości w art. 37 ust. 7 zobowiązuje jednostki do oddzielnego wykazania w bilansie rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku.

W bilansie wykazywane są wszystkie zobowiązania z tytułu podatku odroczonego. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są natomiast do wysokości, do której jest prawdopodobne, że dochód do opodatkowania osiągnięty w przyszłości pozwoli na realizację danego składnika aktywów. Wartość bilansowa aktywów z tytułu odroczonego podatku powinna być weryfikowana na każdy dzień bilansowy w takim stopniu, w jakim zmienia się prawdopodobieństwo realizacji tego składnika, a także obniżana w przypadku częściowej lub całkowitej jego realizacji.

Zgodnie z ustawą o rachunkowości zarówno rezerwy, jak i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego nie są dzielone na część długo- i krótkoterminową, lecz zaliczane w całości do długoterminowych.

W bilansie aktywa z tytułu odroczonego podatku wykazywane są w grupie:

A „Aktywa trwałe”

V „Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe”

1. „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”.

Rezerwy na podatek dochodowy wykazywane są w pasywach w grupie:

B „Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania”

I „Rezerwy na zobowiązania”

1. „Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”.

Różnice między prawem bilansowym a podatkowym są znaczne, dlatego nie można przyjąć założenia, że wynik finansowy brutto będzie jednocześnie podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym.

²¹ Oznacza ona, że bilans zamknięcia jest jednocześnie bilansem otwarcia.

6. PODATEK VAT W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM

Podatek VAT charakteryzuje się neutralnością. Kwoty podatku naliczonego wynikają z faktur zakupu, a podatku należnego – z faktur sprzedaży. Tak jak w przypadku podatku dochodowego nie każdy przychód stanowi podstawę do opodatkowania, a niektóre koszty są wyłączone z rachunku podatkowego, tak niektóre transakcje są zwolnione z opodatkowania podatkiem VAT, a inne – obciążone podatkiem, którego w myśl ustawy odliczyć nie można. Ta różnorodność, jak również odmienne regulacje dotyczące momentu opodatkowania transakcji i różny moment odliczenia podatku naliczonego sprawiają trudności związane z uzgodnieniem podstawy opodatkowania podatkiem VAT w księgach i podstawy wykazywanej w deklaracji podatkowej.

Sposobem na pogodzenie zasad rachunkowości, podatku dochodowego i podatku VAT jest stworzenie rejestrów podatku VAT, w których ujmowane są tylko transakcje zakwalifikowane do danego okresu ze względu na ustawę o podatku od towarów i usług.

W trakcie okresu sprawozdawczego kwoty podatku VAT są ewidencjonowane na kontach „rozrachunki z tytułu podatku naliczonego” i „rozrachunki z tytułu podatku należnego”. Na koncie „rozrachunki z tytułu VAT z urzędem skarbowym” ustala się zobowiązanie/należność od urzędu skarbowego z tytułu podatku VAT. Na dzień bilansowy na tymże koncie znajduje się saldo, które prezentujemy w bilansie. Saldo Wn tego konta jest prezentowane w **bilansie po stronie aktywów w pozycji B.II.2.b: należności krótkoterminowe od pozostałych jednostek z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych świadczeń**. Gdy jednak konto wykazuje saldo Ma, wówczas prezentowane jest w **bilansie po stronie pasywów w pozycji B.III.2.g: zobowiązania krótkoterminowe od pozostałych jednostek z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych świadczeń**.

Jest to oczywiście najprostsza sytuacja, która w praktyce występuje dość rzadko. Najczęściej zdarza się, że na dzień bilansowy pozostają także salda na kontach „rozrachunki z tytułu podatku VAT naliczonego”. Saldo oznacza, że te kwoty podatku VAT zostaną wykazane w deklaracjach podatku VAT w przyszłych okresach. Saldo prezentujemy w **bilansie po stronie aktywów w pozycji B.IV: krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe. Może być także prezentowane w pozycji B.II.2.b – pod warunkiem, że nie zniekształci to obrazu sytuacji finansowej jednostki**. Podobnie

wygląda prezentacja kwot wykazywanych w deklaracjach VAT jako kwot wykazanych do przeniesienia na kolejne okresy rozliczeniowe.

Saldo na koncie „rozrachunków z tytułu podatku VAT należnego” nie stanowi jeszcze wymagalnego zobowiązania, zatem powinno być prezentowane w **pozycji B.I.3: pozostałe rezerwy krótkoterminowe; kwotę tę można także zaprezentować w pozycji B.III.2.g**, o ile nie zniekształca to rozrachunków budżetowych.

Na uwagę zasługuje fakt, że gdy kwota podatku VAT naliczonego nie podlega odliczeniu, jest ewidencjonowana na koncie kosztowym, ponieważ podwyższa kwotę zakupu materiałów czy usług. Jeśli usługa nie została uznana za koszty uzyskania przychodów (np. reprezentacja), wówczas kwota podatku VAT stanowiłaby koszty podatkowe i byłaby ewidencjonowana na koncie „**podatki i opłaty**” KUP. Pamiętać należy, że kwoty podatku VAT naliczonego, które nie podlegają odliczeniu zgodnie z art. 88 ust. 1 pkt 4 ustawy o VAT, stanowią koszty uzyskania przychodów.

VAT naliczony niepodlegający odliczeniu jest prezentowany w rachunku zysków i start w poszczególnych pozycjach kosztów operacyjnych – tych samych, w których prezentowane są kwoty netto: „**zużycie materiałów**” czy „**usługi obce**”. Wyjątek stanowią kwoty podatku VAT od usług niestanowiących kosztów uzyskania przychodów – prezentowane w pozycji „**podatki i opłaty**”.

7. BIBLIOGRAFIA

1. Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (Tekst jednolity – Dz.U. z 2013 r., poz. 330 i poz. 613).
2. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Tekst jednolity – Dz.U. z 2011 r. nr 74, poz. 397; nr 102, poz. 585; nr 106, poz. 622; nr 134, poz. 781; nr 178, poz. 1059; nr 205, poz. 1202; nr 234, poz. 1389 i 1391; Dz.U. z 2012 r., poz. 362, 596, 769, 1010, 1342, 1540; Dz.U. z 2013 r., poz. 21, 613, 888, 1012, 1027, 1036).
3. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Tekst jednolity – Dz.U. z 2012 r., poz. 361, 362, 596, 769, 1278, 1342, 1529, 1540; Dz.U. z 2013 r., poz. 21, 888, 1027, 1036).
4. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Tekst jednolity – Dz.U. z 2012 r., poz. 749, 1101, 1342, 1529; Dz.U. z 2013 r., poz. 35, 985, 1027, 1036, 1145, 1149).
5. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Tekst jednolity – Dz.U. z 2011 r., nr 177, poz. 1054; Dz.U. z 2012 r., poz. 1342, 1529, 1530; Dz.U. z 2013 r., poz. 35, 1027).
6. Bailey G. T., Wild K., *Międzynarodowe Standardy Rachunkowości w praktyce*, FRRwP, Warszawa 2000.
7. Bitner I., *Odroczony podatek dochodowy*, www.wsiz.rzeszow.pl/publikacje/odrpd_och.pdf.
8. Szalach P., *Efektywna stawka opodatkowania*, „Prawo Przedsiębiorcy” 36/2003.
9. Walińska E., *Rachunkowość finansowa w świetle podatku dochodowego*, FRRwP, Warszawa 1997.

8. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

1. Gierusz B., *Podręcznik samodzielnej nauki księgowania*, ODDK, Gdańsk 2011.
2. Nowak E., *Analiza sprawozdań finansowych*, PWE, Warszawa 2008.
3. Świdorska G., Więclaw W. (red.), *Sprawozdanie finansowe według polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości*, Difin, Warszawa 2009.
4. Duraj J. (red.), *Przedsiębiorstwo na rynku kapitałowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2005 – artykuł – studium przypadku nad barierami tworzenia i rozwiązywania odroczonego podatku dochodowego od osób prawnych w przedsiębiorstwie.

9. ZAŁĄCZNIKI

A. BILANS

BILANS – AKTYWA			
Wyszczególnienie		na dzień	
		31.12.2012	31.12.2011
A.	AKTYWA TRWAŁE	0,00	0,00
I.	Wartości niematerialne i prawne	0,00	0,00
1.	Koszty zakończonych prac rozwojowych		
2.	Wartość firmy		
3.	Inne wartości niematerialne i prawne		
4.	Wartości niematerialne i prawne w trakcie realizacji		
5.	Zaliczki na wartości niematerialne i prawne		
II.	Rzeczowe aktywa trwałe	0,00	0,00
1.	Środki trwałe	0,00	0,00
	a) grunty (w tym prawo użytkow. wieczystego gruntu)		
	b) budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej		
	c) urządzenia techniczne i maszyny		
	d) środki transportu		
	e) inne środki trwałe		
2.	Środki trwałe w budowie		
3.	Zaliczki na środki trwałe w budowie		
III.	Należności długoterminowe	0,00	0,00
1.	Od jednostek powiązanych		
2.	Od pozostałych jednostek		
IV.	Inwestycje długoterminowe	0,00	0,00
1.	Nieruchomości		
2.	Wartości niematerialne i prawne		
3.	Długoterminowe aktywa finansowe	0,00	0,00
	a) w jednostkach powiązanych	0,00	0,00
	– udziały lub akcje		
	– inne papiery wartościowe		
	– udzielone pożyczki		
	– inne długoterminowe aktywa finansowe		
	b) w pozostałych jednostkach	0,00	0,00
	– udziały lub akcje		
	– inne papiery wartościowe		
	– udzielone pożyczki		
	– inne długoterminowe aktywa finansowe		
4.	Inne inwestycje długoterminowe		
V.	Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	0,00	0,00
1.	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		
2.	Inne rozliczenia międzyokresowe		

B.	AKTYWA OBROTOWE	0,00	0,00
I.	Zapasy	0,00	0,00
1.	Materiały		
2.	Półprodukty i produkty w toku		
3.	Produkty gotowe		
4.	Towary		
5.	Zaliczki na dostawy		
II.	Należności krótkoterminowe	0,00	0,00
1.	Należności od jednostek powiązanych	0,00	0,00
	a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	0,00	0,00
	– do 12 miesięcy		
	– powyżej 12 miesięcy		
	b) inne		
2.	Należności od pozostałych jednostek	0,00	0,00
	a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	0,00	0,00
	– do 12 miesięcy		
	– powyżej 12 miesięcy		
	b) z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpie. społ. i zdrow.		
	c) inne		
	d) dochodzone na drodze sądowej		
III.	Inwestycje krótkoterminowe	0,00	0,00
1.	Krótkoterminowe aktywa finansowe	0,00	0,00
	a) w jednostkach powiązanych	0,00	0,00
	– udziały lub akcje		
	– inne papiery wartościowe		
	– udzielone pożyczki		
	– inne krótkoterminowe aktywa finansowe		
	b) w pozostałych jednostkach	0,00	0,00
	– udziały lub akcje		
	– inne papiery wartościowe		
	– udzielone pożyczki		
	– inne krótkoterminowe aktywa finansowe		
	c) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	0,00	0,00
	– środki pieniężne w kasie i na rachunkach		
	– inne środki pieniężne		
	– inne aktywa pieniężne		
2.	Inne inwestycje krótkoterminowe		
IV.	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe		
V.	Rozliczenia międzyokresowe umów o budowę	0,00	0,00
1.	Należności niezafakturowane		
2.	Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów		
AKTYWA RAZEM		0,00	0,00

BILANS – PASYWA			
Wyszczególnienie		na dzień	
		31.12.2012	31.12.2011
A.	KAPITAŁ (FUNDUSZ) WŁASNY	0,00	0,00
I.	Kapitał (fundusz) podstawowy		
II.	Należne wpłaty na kapitał podstawowy (-)		
III.	Udziały (akcje) własne (-)		
IV.	Kapitał (fundusz) zapasowy		
V.	Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny		
VI.	Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe		
VII.	Zysk (strata) z lat ubiegłych		
VIII.	Zysk (strata) netto		
IX.	Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego		
B.	ZOBOWIĄZANIA I REZERWY NA ZOBOWIĄZANIA	0,00	0,00
I.	Rezerwy na zobowiązania	0,00	0,00
1.	Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		
2.	Rezerwy na świadczenia pracownicze	0,00	0,00
	– długoterminowe		
	– krótkoterminowe		
3.	Pozostałe rezerwy	0,00	0,00
	– długoterminowe		
	– krótkoterminowe		
II.	Zobowiązania długoterminowe	0,00	0,00
1.	Wobec jednostek powiązanych		
2.	Wobec pozostałych jednostek	0,00	0,00
	a) kredyty i pożyczki		
	b) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		
	c) inne zobowiązania finansowe		
	d) inne		
III.	Zobowiązania krótkoterminowe	0,00	0,00
1.	Wobec jednostek powiązanych	0,00	0,00
	a) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	0,00	0,00
	– do 12 miesięcy		
	– powyżej 12 miesięcy		
	b) inne		
2.	Wobec pozostałych jednostek	0,00	0,00
	a) kredyty i pożyczki		
	b) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		
	c) inne zobowiązania finansowe		
	d) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	0,00	0,00
	– do 12 miesięcy		
	– powyżej 12 miesięcy		
	e) zaliczki otrzymane na dostawy		
	f) zobowiązania wekslowe		
	g) z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadcz.		
	h) z tytułu wynagrodzeń		

	i) inne		
3.	Fundusze specjalne		
IV.	Rozliczenia międzyokresowe	0,00	0,00
1.	Ujemna wartość firmy		
2.	Inne rozliczenia międzyokresowe	0,00	0,00
	– długoterminowe		
	– krótkoterminowe		
V.	Rozliczenia międzyokresowe umów o budowę	0,00	0,00
1.	Rozliczenia międzyokresowe przychodów		
2.	Rozliczenia międzyokresowe kosztów		
	PASYWA RAZEM	0,00	0,00

B. RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT W WARIANCIE PORÓWNAWCZYM

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT W WARIANCIE PORÓWNAWCZYM			
Wyszczególnienie		za okres	
		od 01.01 do 31.12.2012	od 01.01 do 31.12.2011
A.	PRZYCHODY NETTO ZE SPRZ. I ZRÓWN. Z NIMI, w tym:	0,00	0,00
	– od jednostek powiązanych		
I.	Przychody netto ze sprzedaży produktów		
II.	Zmiana stanu produktów (zwiększ. „+”, zmniejsz. „-“)		
III.	Koszt wytworz. produktów na własne potrzeby jednostki		
IV.	Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów		
B.	KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	0,00	0,00
I.	Amortyzacja		
II.	Zużycie materiałów i energii		
III.	Usługi obce		
IV.	Podatki i opłaty, w tym:		
	– podatek akcyzowy		
V.	Wynagrodzenia		
VI.	Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia		
VII.	Pozostałe koszty rodzajowe		
VIII.	Wartość sprzedanych towarów i materiałów		
C.	ZYSK (STRATA) ZE SPRZEDAŻY (A - B)	0,00	0,00
D.	POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	0,00	0,00
I.	Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		
II.	Dotacje		
III.	Inne przychody operacyjne		
E.	POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	0,00	0,00
I.	Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		
II.	Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych		
III.	Inne koszty operacyjne		
F.	ZYSK (STRATA) Z DZIAŁALN. OPERACYJNEJ (C + D - E)	0,00	0,00
G.	PRZYCHODY FINANSOWE	0,00	0,00
I.	Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:		

	– od jednostek powiązanych		
II.	Odsetki, w tym:		
	– od jednostek powiązanych		
III.	Zysk ze zbycia inwestycji		
IV.	Aktualizacja wartości inwestycji		
V.	Inne		
H.	KOSZTY FINANSOWE	0,00	0,00
I.	Odsetki, w tym:		
	– dla jednostek powiązanych		
II.	Strata ze zbycia inwestycji		
III.	Aktualizacja wartości inwestycji		
IV.	Inne		
I.	ZYSK (STRATA) Z DZIAŁALN. GOSPODARCZ. (F + G - H)	0,00	0,00
J.	WYNIK ZDARZEŃ NADZWYCZAJNYCH (J.I. - J.II.)	0,00	0,00
I.	Zyski nadzwyczajne		
II.	Straty nadzwyczajne		
K.	ZYSK (STRATA) BRUTTO (I ± J)	0,00	0,00
L.	PODATEK DOCHODOWY	0,00	0,00
I.	Część bieżąca		
II.	Część odroczone		
M.	POZOSTAŁE OBOWIĄZKOWE ZMNIEJSZENIA ZYSKU		
N.	ZYSK (STRATA) NETTO (K - L - M)	0,00	0,00

C. RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT W WARIANCIE KALKULACYJNYM

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT W WARIANCIE KALKULACYJNYM			
Wyszczególnienie		za okres	
		od 01.01 do 31.12.2012	od 01.01 do 31.12.2011
A.	PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY PROD., TOW. I MAT., w tym:	0,00	0,00
	– od jednostek powiązanych		
I.	Przychody netto ze sprzedaży produktów		
II.	Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów		
B.	KOSZTY SPRZEDANYCH PROD., TOW. I MAT., w tym:	0,00	0,00
	– jednostkom powiązanim		
I.	Koszt wytworzenia sprzedanych produktów		
II.	Wartość sprzedanych towarów i materiałów		
C.	ZYSK (STRATA) BRUTTO ZE SPRZEDAŻY (A - B)	0,00	0,00
D.	Koszty sprzedaży		
E.	Koszty ogólnego zarządu		
F.	ZYSK/STRATA ZE SPRZEDAŻY (C - D - E)	0,00	0,00
G.	POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	0,00	0,00
I.	Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		
II.	Dotacje		
III.	Inne przychody operacyjne		

H.	POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	0,00	0,00
I.	Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		
II.	Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych		
III.	Inne koszty operacyjne		
I.	ZYSK (STRATA) Z DZIAŁALN. OPERACYJNEJ (F + G - H)	0,00	0,00
J.	PRZYCHODY FINANSOWE	0,00	0,00
I.	Dywidendy i udziały w zyskach, w tym: – od jednostek powiązanych		
II.	Odsetki, w tym: – od jednostek powiązanych		
III.	Zysk ze zbycia inwestycji		
IV.	Aktualizacja wartości inwestycji		
V.	Inne		
K.	KOSZTY FINANSOWE	0,00	0,00
I.	Odsetki, w tym: – dla jednostek powiązanych		
II.	Strata ze zbycia inwestycji		
III.	Aktualizacja wartości inwestycji		
IV.	Inne		
L.	ZYSK (STRATA) Z DZIAŁALN. GOSPODARCZ. (I + J - K)	0,00	0,00
M.	WYNIK ZDARZEŃ NADZWYCZAJNYCH (M.I. - M.II.)	0,00	0,00
I.	Zyski nadzwyczajne		
II.	Straty nadzwyczajne		
N.	ZYSK (STRATA) BRUTTO (L ± M)	0,00	0,00
O.	PODATEK DOCHODOWY	0,00	0,00
I.	Część bieżąca		
II.	Część odroczone		
P.	POZOSTAŁE OBOWIĄZKOWE ZMNIEJSZENIA ZYSKU		
R.	ZYSK (STRATA) NETTO (N - O - P)	0,00	0,00

Prezentacja

„Analiza sprawozdań finansowych”

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW

Analiza sprawozdań finansowych

KAPITAŁ LUDZKI
INICJATYWA WZROSTU I ZAJĘTOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Szkolenia są współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW

Zakres tematyczny szkolenia

- Charakterystyka sprawozdań finansowych
- Koszty i przychody w ujęciu podatkowym i bilansowym
- Podatek odroczony
- Podatek VAT w sprawozdaniu finansowym

KAPITAŁ LUDZKI
INICJATYWA WZROSTU I ZAJĘTOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

2

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW

Sprawozdanie finansowe jest ukoronowaniem wszystkich prac wykonywanych w księgowości. To podstawowy dokument, na podstawie którego użytkownicy zewnętrzni i wewnętrzni podejmują decyzje.

Rachunkowość jest jednym z głównych systemów informacyjnych jednostek. W ostatnich stuleciach doceniono szeroko rozumianą księgowość jako wartościowe źródło informacji o jednostce.

Sprawozdanie finansowe – wieńczące proces pomiaru, dokumentacji, wyceny i rejestracji zdarzeń w ramach rachunkowości – ma na celu przedstawienie wiernego, rzetelnego i transparentnego obrazu sytuacji majątkowej, finansowej oraz dochodowej jednostki.

KAPITAŁ LUDZKI
INICJATYWA WZROSTU I ZAJĘTOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

3

Aspekty sprawozdawczości:

- **ujęcie dynamiczne** – kiedy sprawozdawczość stanowi część rachunkowości i rozumie się ją jako proces ciągłego przetwarzania danych w ramach rachunkowości w odpowiednie pozycje o różnych przekrojach charakteryzujących wyniki i sytuację przedsiębiorstwa;
- **ujęcie statyczne** – gdy sprawozdawczość rozumie się jako zbiór zestawień sporządzanych jednorazowo lub okresowo, przekazywanych w formie wypełnionych formularzy, zgodnie z oczekiwaniami odbiorcy lub przepisami prawa.

Informacje przedstawione w sprawozdaniu finansowym powinny:

- być sprawdzalne;
- być neutralne;
- być porównywalne;
- charakteryzować się przewagą treści nad formą.

Celem sprawozdania finansowego jest dostarczenie informacji na temat sytuacji finansowej, efektywności finansowej i przepływów pieniężnych. Informacje te są użyteczne dla szerokiego kręgu użytkowników przy podejmowaniu decyzji gospodarczych.

Elementy sprawozdania finansowego

W myśl art. 45 ust. 2 ustawy o rachunkowości **sprawozdanie finansowe składa się z:**

- bilansu;
- rachunku zysków i strat;
- informacji dodatkowej, obejmującej wprowadzenie do sprawozdania finansowego oraz dodatkowe informacje i objaśnienia.

Dodatkowe elementy sprawozdania finansowego (art.45 ust. 3 i 4):

- rachunek przepływów pieniężnych (cash flow);
- zestawienie zmian w kapitale własnym jednostki;
- sprawozdanie z działalności jednostki.

Uproszczenia w sprawozdaniu:

- kwalifikacja umów leasingowych wyłącznie według zasad określonych w przepisach podatkowych (art. 3 ust. 6);
- rezygnacja z ustalania aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego (art. 37 ust. 10);
- rezygnacja z wyceny instrumentów finansowych tylko wg wartości godziwej, na rzecz wyceny na zasadach ogólnych (art. 28 ust. 1);
- prezentacja danych w sprawozdaniu finansowym, ze szczegółowością określoną do liter i cyfr rzymskich (art. 50).

Sprawozdanie mikro jednostki

Ostatnia nowelizacja ustawy o rachunkowości wprowadziła pojęcie „mikro jednostki” (art. 3 ust. 1a i 1b) dla których istnieje możliwość sporządzania sprawozdań finansowych w wersji znacznie uproszczonej.

Wzór sprawozdania finansowego dla jednostek mikro został określony w załączniku nr 4 do ustawy. Oprócz skróconej wersji bilansu i rachunku zysków i strat, uproszczona została również informacja dodatkowa.

Zmiany mogą być stosowane od sprawozdań finansowych za rok 2014.

Bilans Mikro Jednostki

Aktywa	kwota	Pasywa	kwota
A. Aktywa trwałe, w tym:		A. Kapitał (fundusz) własny, w tym:	
- środki trwałe		- kapitał (fundusz) podstawowy	
		- należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	
B. Aktywa obrotowe, w tym:		B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania, w tym:	
- zapasy		- rezerwy na zobowiązania	
- należności krótkoterminowe		- zobowiązania z tyt. kredytów i pożyczek	
Suma Aktywów		Suma Pasywów	

10

Rachunek zysków i strat Mikro jednostki

Pozycja	kwota
A. Przychody podstawowej działalności operacyjnej i zrównane z nimi, w tym zmiana stanu produktów (zwiększenie-wartość dodatnia, zmniejszenie-wartość ujemna)	
B. Koszty podstawowej działalności operacyjnej, w tym:	
I. Amortyzacja	
II. Zużycie materiałów i energii	
III. Wynagrodzenia, ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	
IV. Pozostałe koszty	
C. Pozostałe przychody i zyski, w tym aktualizacja wartości aktywów	
D. Pozostałe koszty i straty, w tym aktualizacja wartości aktywów	
E. Podatek dochodowy	
F. Zysk/strata netto (A-B+C-D-E)	

11

Wprowadzenie do sprawozdania finansowego

Zawiera ono krótką informację o jednostce, opis przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, w tym metod wyceny i sporządzania sprawozdania finansowego w zakresie, w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru, oraz przedstawienie przyczyn i skutków ich ewentualnych zmian w stosunku do roku poprzedzającego, a także deklarację kierownictwa o zdolności jednostki do kontynuowania działalności.

12

Zasady rachunkowości

Przyjęte **zasady (polityka) rachunkowości** to wybrane i stosowane przez jednostkę rozwiązania dopuszczone ustawą o rachunkowości, zapewniające wymaganą jakość sprawozdań finansowych (art. 3 ust. 1 pkt 11 ustawy o rachunkowości). Przepisy art. 5 ust. 1 ww. ustawy zobowiązują jednostki do stosowania przyjętych zasad (polityki) rachunkowości w sposób ciągły, dokonywania w kolejnych latach obrotowych jednakowego grupowania operacji gospodarczych, wyceny aktywów i pasywów, ustalania wyniku finansowego i sporządzania sprawozdań finansowych w taki sposób, aby wynikające z nich informacje za kolejne lata były porównywalne.

Informacja dodatkowa

Istnienie informacji dodatkowej jako nieodłącznej części sprawozdania finansowego wynika z potrzeby spełnienia jednej z cech jakościowych sprawozdania finansowego – **zrozumiałości**. Dodatkowe informacje i wyjaśnienia to opis, który uzupełnia inne składowe sprawozdania finansowego. W tym opisie prezentuje się zmiany reguł i ich skutki, objaśnia pozycje sprawozdania oraz ujawnia wielkości i transakcje, które z różnych przyczyn nie zostały ujęte w bilansie bądź rachunku wyników. Informacja dodatkowa nabiera szczególnego znaczenia w związku z zasadami wyższości treści nad formą, wiernego obrazu oraz istotności.

Bilans

Aktywa	kwota	Pasywa	kwota
A. Aktywa trwałe		A. Kapitał własny	
I. Wartości niematerialne i prawne		I. Kapitał podstawowy	
II. Rzeczowe aktywa trwałe		II. Kapitał zapasowy	
III. Należności długoterminowe		III. Zysk/strata z lat ubiegłych	
IV. Inwestycje długoterminowe		IV. Wynik finansowy	
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe			

Bilans

Aktywa	kwota	Pasywa	kwota
B. Aktywa obrotowe		B. Zobowiązania i rezerwy	
I. Zapasy		I. Rezerwy na zobowiązania	
II. Należności krótkoterminowe		II. Zobowiązania długoterminowe	
III. Inwestycje krótkoterminowe		III. Zobowiązania krótkoterminowe	
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe		IV. Rozliczenia międzyokresowe	

Rachunek zysków i strat

	kwota
A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi:	
B. Koszty działalności operacyjnej	
C. Zysk (strata) ze sprzedaży	
D. Pozostałe przychody operacyjne	
E. Pozostałe koszty operacyjne	
F. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	
G. Przychody finansowe	
H. Koszty finansowe	
I. Zysk (strata) z działalności gospodarczej	
J. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych	
K. Zysk brutto	
L. Podatek dochodowy	
M. Zysk netto	

Rachunek zysków i strat

Koszty działalności operacyjnej	kwota
1. Amortyzacja	
2. Zużycie materiałów i energii	
3. Usługi obce	
4. Podatki i opłaty	
5. Wynagrodzenia	
6. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	
7. Pozostałe koszty rodzajowe	
8. Wartość sprzedanych towarów i materiałów	

Przychody księgowo

Za **przychody** ustawa o rachunkowości uznaje uprawdopodobnione powstanie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznej o wiarygodnie określonej wartości – w formie zwiększenia wartości aktywów albo zmniejszenia wartości zobowiązań, które doprowadzi do wzrostu kapitału własnego lub zmniejszenia jego niedoboru w sposób inny niż wniesienie środków przez udziałowców lub właścicieli.

Przychody księgowo:

- przychody ze sprzedaży produktów, towarów, materiałów, usług;
- przychody ze sprzedaży środków trwałych i środków trwałych w budowie;
- przedawnione i odpisane zobowiązania;
- otrzymane darowizny, dotacje, subwencje;
- nadwyżki inwentaryzacyjne składników majątku, kary, odszkodowania;
- przychody z tytułu posiadania udziałów w innych jednostkach;
- uzyskane odsetki od lokat i środków na rachunku bankowym;
- odsetki od udzielonych pożyczek.

Przychody podatkowe

Zgodnie z art. 12 ust. 3a ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych za datę powstania przychodu uważa się dzień wydania rzeczy, zbycia prawa majątkowego lub wykonania usługi albo częściowego wykonania usługi – nie później niż dzień wystawienia faktury albo uregulowania należności.

Przychody podatkowe:

- otrzymane środki pieniężne (w walucie krajowej i obcej);
- dodatnie różnice kursowe;
- wartość otrzymanych świadczeń nieodpłatnych lub w naturze;
- wartość umorzonych lub przedawnionych zobowiązań, z wyjątkiem umorzonych pożyczek z Funduszu Pracy;
- wartość wierzytelności zwróconych, które zostały wcześniej odpisane jako nieściągalne.

Przychody niepodatkowe:

- pobrane wpłaty lub zarachowane należności na poczet dostaw towarów i usług, które zostaną wykonane w następnych okresach sprawozdawczych;
- naliczone, ale nieotrzymane odsetki od należności, w tym od udzielonych pożyczek (kredytów);
- zwrócone, umorzone lub zaniechane podatki i opłaty stanowiące dochody budżetu państwa albo budżetów jednostek samorządu terytorialnego, niezaliczone do kosztów uzyskania przychodów;
- otrzymane odsetki wynikające ze zwrotu nadpłaconych zobowiązań podatkowych i innych należności budżetowych;
- należny podatek od towarów i usług.

Koszty bilansowe

W ustawie o rachunkowości **koszty** są zdefiniowane jako prawdopodobione zmniejszenie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych o wiarygodnie określonej wartości – w formie zmniejszenia wartości aktywów albo zwiększenia wartości zobowiązań i rezerw, które doprowadzi do zmniejszenia kapitału własnego lub zwiększenia jego niedoboru w sposób inny niż wycofanie środków przez udziałowców lub właścicieli.

W ustawie podatkowej ustawodawca zdefiniował **koszty uzyskania przychodu** jako koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów, zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów.

Koszty bilansowe:

- koszty operacyjne;
- pozostałe koszty operacyjne;
- koszty finansowe;
- straty nadzwyczajne.

Koszty podatkowe

Koszty podatkowe zdefiniowane zostały w art. 15 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz w art. 22 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, z wyłączeniem kosztów wymienionych w art. 16 ust.1 dla osób prawnych i art. 23 ust. 1 dla osób fizycznych.

Definicja kosztu uzyskania przychodów jest dość szeroka, dlatego ustawodawca podał otwarty katalog kategorii kosztów podatkowych.

Koszty podatkowe:

- ujemne różnice kursowe;
- zapłacone odsetki od otrzymanych pożyczek i kredytów;
- wydatki poniesione przez pracodawcę na realizację programu emerytalnego;
- kwoty otrzymane z odpłatnego zbycia nieodpłatnie otrzymanego środka trwałego lub prawa pomniejszone o sumę odpisów amortyzacyjnych;
- opłaty za wieczyste użytkowanie;
- podstawowe wpłaty i odpisy na fundusze tworzone przez podatnika – pod warunkiem, że ciężar kosztów określają odrębne ustawy;
- odpisy aktualizujące należności, które były przychodami należnymi i których nieściągalność została uprawdopodobniona.

Koszty niepodatkowe:

- wydatki na nabycie gruntów lub prawa wieczystego użytkowania gruntów, z wyjątkiem opłat za wieczyste użytkowanie gruntów;
- przeterminowane zobowiązania, zarachowane wcześniej w poczet kosztów uzyskania przychodów;
- niezrealizowane różnice kursowe, zarachowane, nie opłacone prowizje, odsetki od pożyczek i kredytów;
- koszty egzekucji związanych z niewykonaniem zobowiązań;
- wierzytelności odpisane jako przedawnione;
- odsetki za zwłokę z tytułu nieterminowych wpłat należności budżetowych i innych należności, do których stosuje się przepisy Ordynacji podatkowej;

Koszty niepodatkowe – cd.:

- kwoty tworzonych rezerw;
- koszty reprezentacji, w szczególności poniesione na usługi gastronomiczne, zakup żywności oraz napojów, w tym alkoholowych;
- składki na rzecz organizacji zrzeszających, jeśli przynależność do tych organizacji nie jest obowiązkowa;
- wydatki na rzecz osób wchodzących w skład rad nadzorczych, komisji rewizyjnych lub organów stanowiących osób prawnych, z wyjątkiem wynagrodzeń wypłacanych z tytułu pełnionych funkcji;
- grzywny, kary, odszkodowania, kary umowne;
- koszty wykorzystywania składników majątku na cele osobiste, nie związane z prowadzoną działalnością;

Koszty niepodatkowe – cd.:

- składki na ubezpieczenie samochodu osobowego w wysokości przekraczającej ich część ustaloną w takiej proporcji, w jakiej pozostaje równowartość 20 000 EUR przeliczona na złote polskie według kursu średniego EUR ogłoszonego przez NBP w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia do wartości samochodu przyjętej dla celów ubezpieczenia;
- wynagrodzenia niewypłacone, niedokonane lub niepostawione do dyspozycji w terminach ustalonych w Kodeksie pracy lub regulaminach jednostek;
- składki na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w części finansowanej przez płatnika nieopłacone we właściwym terminie..

Koszty bezpośrednie

Koszty podatkowe bezpośrednie związane z przychodami poniesione w latach poprzedzających rok podatkowy oraz w roku podatkowym są potrącane w tym roku podatkowym, w którym zostały osiągnięte odpowiadające im przychody. Jeśli natomiast koszty bezpośrednie dotyczące roku poprzedniego zostaną poniesione po zakończeniu roku podatkowego, to do dnia:

- sporządzenia sprawozdania finansowego zgodnie z odrębnymi przepisami, nie później niż w określonym terminie złożenia zeznania, albo:
- złożenia zeznania, jednak nie później niż w określonym terminie złożenia tego zeznania są potrącane w roku podatkowym, w którym zostały osiągnięte odpowiadające im przychody.

Podatek odroczony

Podatek odroczony może występować w postaci aktywa z tytułu podatku odroczonego lub rezerwy na podatek dochodowy.

Aktywo z tytułu podatku odroczonego informuje, że spółka zapłaciła podatek wyższy od wynikającego z ksiąg rachunkowych – czyli wskazuje, że koszty poniesione w danym okresie na mocy ustawy o podatku dochodowym nie stanowiły kosztów uzyskania przychodów, ale będą nimi w okresach kolejnych.

Rezerwa z kolei stanowi o przyszłym zobowiązaniu spółki, czyli w danym okresie spółka zapłaciła mniejszy podatek, niż wynikało z ksiąg rachunkowych.

Różnice trwałe

Występują, gdy przychody lub koszty danego okresu nie są uznawane za podatkowe w rozumieniu przepisów podatkowych. Różnice te powstają w bieżącym okresie i nie podlegają rozliczeniu w okresach następnych. W takim przypadku nie można stosować podatku odroczonego, ponieważ naliczony podatek dochodowy nigdy nie zostanie ani zapłacony, ani odzyskany. Cechą charakterystyczną tych różnic jest to, że **są one brane pod uwagę przy obliczaniu podstawy opodatkowania tylko w bieżącym roku podatkowym.**

Różnice trwałe wynikają z:

- rozbieżności w traktowaniu kosztów i przychodów przez przepisy prawa podatkowego i rachunkowego;
- zwolnienia niektórych rodzajów działalności z opodatkowania.

Różnice trwałe po stronie przychodów to pozycje wymienione w art. 12 ust. 4 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, które nie są zaliczane do przychodów podatkowych, a po stronie kosztów – pozycje wymienione w art. 16 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

Różnice przejściowe

Różnica przejściowa jest różnicą pomiędzy podatkiem dochodowym naliczonym od zysku brutto a podatkiem dochodowym naliczonym od podstawy opodatkowania. Różnice przejściowe wynikają z tego, że niektóre koszty i przychody wykazywane w sprawozdaniach finansowych dotyczą innego okresu (przyszłego lub przeszłego) niż bieżący rok obrotowy. Skutki istnienia tych różnic obserwuje się nie tylko w roku ich wystąpienia, lecz także w następnych latach podatkowych. Rozliczenie tych różnic następuje w późniejszych okresach.

Różnice przejściowe powstają w wyniku:

- różnic pomiędzy amortyzacją podatkową a księgową;
- naliczania odsetek za zwłokę od należności i zobowiązań, które nie zostały jeszcze zapłacone;
- wystąpienia odsetek od pożyczek – zarówno udzielonych, jak i otrzymanych;
- wystąpienia różnic kursowych z wyceny bilansowej;
- dokonania odpisów aktualizujących – z tytułu np. utraty wartości;
- tworzenia różnego rodzaju rezerw;
- darowizn;
- rozliczeń międzyokresowych kosztów.

Nie tworzymy aktywa/rezerwy z tytułu podatku odroczonego, gdy wynikają one z:

- wartości firmy, której amortyzacja lub jakiegokolwiek inne zmniejszenie nie stanowi kosztu uzyskania przychodu;
- ujemnej wartości firmy;
- początkowego ujęcia danego składnika aktywów lub zobowiązań, który w czasie transakcji nie ma wpływu na wynik finansowy brutto ani na dochód do opodatkowania.

Wysokość rezerwy/aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego zależy od:

- wysokości różnic przejściowych;
- charakteru różnic przejściowych (dodatnie czy ujemne);
- stawki podatku dochodowego.

Poprawne ustalenie podatku odroczonego wymaga zastosowania poniższych zasad:

- zakres odroczonego podatku zależy od różnic między prawem podatkowym, określającym podstawę opodatkowania, a prawem bilansowym – zasady ustalania wyniku finansowego;
- różnice przejściowe odnoszone na kapitał własny należy ujmować na bieżąco w ewidencji księgowej;
- różnice przejściowe wpływające na wynik finansowy ustala się na dzień bilansowy.

Prezentacja podatku odroczonego

W bilansie aktywa z tytułu odroczonego podatku wykazywane są w grupie:

A „Aktywa trwałe”

V „Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe”

1. „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”.

Prezentacja podatku odroczonego

Rezerwy z tytułu podatku odroczonego wykazywane są w pasywach w grupie:

B „Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania”

I „Rezerwy na zobowiązania”

1. „Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”.

Podatek VAT w sprawozdaniu

Sposobem na pogodzenie zasad rachunkowości, podatku dochodowego i podatku VAT jest stworzenie rejestrów podatku VAT, w których ujmowane są wyłącznie transakcje zakwalifikowane do danego okresu ze względu na ustawę o podatku od towarów i usług.

W trakcie okresu sprawozdawczego kwoty podatku VAT są ewidencjonowane na kontach „rozrachunki z tytułu podatku naliczonego” i „rozrachunki z tytułu podatku należnego”. Na koncie „rozrachunki z tytułu VAT z urzędem skarbowym” ustala się zobowiązanie/należność względem urzędu skarbowego z tytułu podatku VAT.

Podatek VAT w sprawozdaniu

Jeżeli na dzień bilansowy na koncie „rozrachunki z tytułu VAT z urzędem skarbowym” znajduje się saldo, które prezentujemy w bilansie, saldo Wn tego konta jest prezentowane w **bilansie po stronie aktywów w pozycji B.II.2.b: należności krótkoterminowe od pozostałych jednostek z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych świadczeń**. Gdy jednak konto wykazuje saldo Ma, jest ono prezentowane w **bilansie po stronie pasywów w pozycji B.III.2.g: zobowiązania krótkoterminowe od pozostałych jednostek z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych świadczeń**.

Podatek VAT w sprawozdaniu

Kwoty podatku VAT wykazane w deklaracjach podatku VAT do przeniesienia na przyszłe okresy prezentowane są w **bilansie po stronie aktywów w pozycji B.IV: krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe**. Saldo może być także prezentowane w pozycji **B.II.2.b** – o ile nie zniekształci to obrazu sytuacji finansowej jednostki. Saldo na koncie rozrachunków z tytułu podatku VAT należnego nie stanowi jeszcze wymagalnego zobowiązania, zatem powinno być prezentowane w **pozycji B.I.3: pozostałe rezerwy krótkoterminowe**. **Kwotę tę można także zaprezentować w pozycji B.III.2.g**, o ile nie zniekształca to rozrachunków budżetowych.

Podatek VAT w sprawozdaniu

Jeśli kwota podatku VAT naliczonego nie podlega odliczeniu, jest ewidencjonowana na koncie kosztowym, lub podwyższa cenę zakupu materiałów, towarów czy środków trwałych. Gdyby usługa nie została uznana za koszty uzyskania przychodów (np. reprezentacja), wówczas kwota nieodliczonego podatku VAT stanowiłaby koszty podatkowe i byłaby ewidencjonowana na koncie „**podatki i opłaty**” KUP.

Dziękuję za uwagę.

Prezentację przygotowano na podstawie literatury zamieszczonej w skrypcie.

Studia przypadków

„Analiza sprawozdań finansowych”

Studium przypadku nr 1

Elementy sprawozdania finansowego.

Poniżej zaprezentowano rozsypane składniki majątku i źródeł jego finansowania.

W przedsiębiorstwie Merkury w dniu 31.12. wystąpiły niżej wymienione składniki zasobów majątkowych i źródeł ich finansowania:

1. Kwota zapłaconej zaliczki na poczet dostawy towarów 1 000,-
2. Artykuły spożywcze przeznaczone do odsprzedaży 150 000,-
3. Należności od Alfa za wykonane usługi 20 000,-
4. Papier pakowy 4 500,-
5. Samochody ciężarowe 280 000,-
6. Zadłużenie wobec Delta za maszynę do pisania 4 500,-
7. Usługi w toku 95 500,-
8. Kwota ustalonego, ale nieodprowadzonego do budżetu podatku dochodowego 25 500,-
9. Zobowiązanie wobec pracowników z tytułu wynagrodzeń 120 000,-
10. Kapitał podstawowy 50 000,-
11. Kapitał zapasowy 400 000,-
12. Wynik finansowy – zysk 51 000,-
13. Środki pieniężne w banku 100 000,-

POLECENIA/PYTANIA:

1. Dopasuj powyżej wskazane składniki majątku i źródeł jego finansowania do poszczególnych pozycji bilansu. Uproszczony wzór bilansu został zaprezentowany poniżej.
2. Które pozycje bilansu mają wpływ na obciążenie podatkowe?
3. Które pozycje mogą się różnić w ujęciu podatkowym i bilansowym?

Uproszczony bilans na dzień.....

Aktywa		Pasywa	
A. Aktywa trwałe		A. Kapitał własny	
I. Wartości niematerialne i prawne.		I. Kapitał podstawowy.	
II. Rzeczowe aktywa trwałe.		III. Kapitał zapasowy.	
IV. Należności długoterminowe.		II. Wynik finansowy.	
V. Inwestycje długoterminowe.		B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	
VI. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe.		I. Rezerwy na zobowiązania.	
B. Aktywa obrotowe		II. Zobowiązania długoterminowe.	
I. Zapasy.		II. Zobowiązania krótkoterminowe.	
III. Należności krótkoterminowe.		IV. Rozliczenia międzyokresowe.	
V. Inwestycje krótkoterminowe.			
VI. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.			

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Studium przypadku nr 2

Przychody i koszty w ujęciu podatkowym i bilansowym.

Poniżej zostały przedstawione kategorie przychodów i kosztów.

Koszty PFRON.

Koszty reprezentacji.

Naliczone odsetki od otrzymanego kredytu.

Zarachowane przychody z odsetek od pożyczek udzielonych.

Zapłacone odsetki budżetowe.

Otrzymana dotacja.

Amortyzacja samochodu osobowego.

Zapłacone kary umowne.

Rozwiązanie rezerwy na badanie sprawozdania finansowego.

Zawiązanie rezerw na niewykorzystane urlopy.

Utworzenie rezerwy na koszty napraw gwarancyjnych.

Naliczone wynagrodzenie członka Rady Nadzorczej.

POLECENIA:

1. Określ, czy dane kategorie przychodów/kosztów są w prawie bilansowym i podatkowym postrzegane w taki sam sposób.
2. Podaj inne przykłady przychodów i kosztów odmiennie postrzeganych przez prawo podatkowe i bilansowe.
3. Określ, które przychody/koszty spowodują powstanie różnicy przejściowej, a które różnicy trwałej.
4. Określ, w jakich pozycjach bilansu oraz rachunku zysków i strat zostaną ujęte.

Miejsce na notatki:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Studium przypadku nr 3

Różnice trwałe i przejściowe.

Rok 2013:

Spółka Alfa w lipcu 2013r. udzieliła pożyczki spółce Beta. Pożyczka powinna być spłacona jednorazowo, w całości, w roku 2014. Według prawa bilansowego odsetki na koniec roku 2013 są wykazywane jako przychody. Według prawa podatkowego zarachowane nie otrzymane odsetki w roku 2013 nie są przychodem podatkowym.

Założmy, iż spółka nie posiada innych przychodów i kosztów. Jedynym dokumentem księgowanym jest przedmiotowa faktura za odsetki.

Rok 2014:

W roku 2014 do spółki Alfa wpływają odsetki wraz ze spłatą pożyczki.

POLECENIA:

1. Ustal, czy na koniec roku 2013 konieczne jest utworzenie podatku odroczonego.
2. Jeśli tak, ustal jak wpłynie on na wynik finansowy jednostki.
3. Ustal, czy na koniec roku 2014 konieczne jest utworzenie/rozwiązanie podatku odroczonego.
4. Jeśli tak, ustal jak wpłynie on na wynik finansowy jednostki.

Miejsce na notatki:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Studium przypadku nr 4

Analiza sprawozdania finansowego.

Poniżej zaprezentowano fragment bilansu oraz rachunku zysków i strat.

Bilans na dzień 31.12.2012 r.

AKTYWA		Stan na 31.12.2012 r.	PASywa		Stan na 31.12.2012 r.
A.	AKTYWA TRWAŁE	5 319 600,00	A.	KAPITAŁ (FUNDUSZ) WŁASNY	15 526 277,51
I.	Wartości niematerialne i prawne	45 600,00	I.	Kapitał (fundusz) podstawowy	1 500 000,00
II.	Rzeczowe aktywa trwałe	2 300 000,00	IV.	Kapitał (fundusz) zapasowy	13 680 000,00
1.	Środki trwałe	2 000 000,00	VII.	Zysk (strata) z lat ubiegłych	0,00
2.	Środki trwałe w budowie	300 000,00	VIII.	Zysk (strata) netto	346 277,51
III.	Należności długoterminowe	0,00	B.	ZOBOWIĄZANIA I REZERWY NA ZOBOWIĄZANIA	16 923 322,49
IV.	Inwestycje długoterminowe	2 804 000,00	I.	Rezerwy na zobowiązania	1 312 318,52
1.	Nieruchomości	2 804 000,00	II.	Zobowiązania długoterminowe	128 000,00
V.	Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	170 000,00	1.	Wobec jednostek powiązanych	0,00
B.	AKTYWA OBROTOWE	27 130 000,00	2.	Wobec pozostałych jednostek	128 000,00
I.	Zapasy	13 000 000,00		c) inne zobowiązania finansowe	128 000,00
II.	Należności krótkoterminowe	3 900 000,00	III.	Zobowiązania krótkoterminowe	13 883 003,97
1.	Należności od jednostek powiązanych	2 000 000,00	1.	Wobec jednostek powiązanych	175 003,97
2.	Należności od pozostałych jednostek	1 900 000,00		a) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	175 003,97
III.	Inwestycje krótkoterminowe	9 800 000,00	2.	Wobec pozostałych jednostek	13 699 000,00
1.	Krótkoterminowe aktywa finansowe	8 800 000,00		a) kredyty i pożyczki	6 000 000,00
	a) w jednostkach powiązanych	330 000,00		c) inne zobowiązania finansowe	38 000,00
	- udzielone pożyczki	330 000,00		d) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	7 000 000,00
	b) w pozostałych jednostkach	460 000,00		g) z tytułu podatków, cel, ubezpieczeń i innych świadczeń	310 300,00
	- inne krótkoterminowe aktywa finansowe	460 000,00		h) z tytułu wynagrodzeń	300 700,00
	c) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	3 800 000,00		i) inne	50 000,00
	- środki pieniężne w kasie i na rachunkach	3 200 000,00	3.	Fundusze specjalne	9 000,00
	- inne środki pieniężne	600 000,00	IV.	Rozliczenia międzyokresowe	1 600 000,00
2.	Inne inwestycje krótkoterminowe	1 000 000,00	1.	Ujemna wartość firmy	1 000 000,00
IV.	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	430 000,00	2.	Inne rozliczenia międzyokresowe	600 000,00
AKTYWA RAZEM		32 449 600,00	PASywa RAZEM		32 449 600,00

Rachunek zysków i strat na dzień 31.12.2012 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Za okres
		01.01.2012 r. - 31.12.2012 r.
A.	Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi, w tym:	89 000 000,00
B.	Koszty działalności operacyjnej	89 020 000,00
I.	Amortyzacja	600 000,00
II.	Zużycie materiałów i energii	1 300 000,00
III.	Usługi obce	4 700 000,00
IV.	Podatki i opłaty, w tym:	320 000,00
V.	Wynagrodzenia	6 200 000,00
VI.	Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	1 300 000,00
VII.	Pozostałe koszty rodzajowe	600 000,00
VIII.	Wartość sprzedanych towarów i materiałów	74 000 000,00
C.	Zysk (strata) ze sprzedaży (A-B)	-20 000,00
D.	Pozostałe przychody operacyjne	3 700 000,00
I.	Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	0,00
II.	Dotacje	100 000,00
III.	Inne przychody operacyjne	3 600 000,00
E.	Pozostałe koszty operacyjne	936 500,00
I.	Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	31 000,00
II.	Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych	85 500,00
III.	Inne koszty operacyjne	820 000,00
F.	Zysk (strata) z działalności operacyjnej (C+D-E)	2 743 500,00
G.	Przychody finansowe	70 300,00
I.	Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:	0,00
II.	Odsetki, w tym:	61 000,00
III.	Zysk ze zbycia inwestycji	0,00
IV.	Aktualizacja wartości inwestycji	0,00
V.	Inne	9 300,00
H.	Koszty finansowe	2 367 000,00
I.	Odsetki, w tym:	1 402 000,00
II.	Strata ze zbycia inwestycji	0,00
III.	Aktualizacja wartości inwestycji	121 000,00
IV.	Inne	844 000,00
I.	Zysk (strata) z działalności gospodarczej (F+G-H)	446 800,00
J.	Wynik zdarzeń nadzwyczajnych (J.I.-J.II.)	0,00
K.	Zysk (strata) brutto (I+/-J)	446 800,00
L.	Podatek dochodowy	100 522,49
N.	Zysk (strata) netto (K-L-M)	346 277,51

PYTANIA:

1. W których pozycjach możemy upatrywać znamion tzw. kreatywnej księgowości?
2. Które pozycje powinny wzbudzić wątpliwości w odniesieniu do prawidłowości rozliczeń z tytułu podatku CIT?
3. Które pozycje powinny wzbudzić wątpliwości w odniesieniu do prawidłowości rozliczeń z tytułu podatku VAT?

Miejsce na notatki:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....